

Egyesületi ügyek

Balekoktatás Tatabányán

2017 elején az OMBKE tatabányai helyi szervezete ismételten elindította a „Balekoktatás” hagyományörző előadás és daltanulás program-sorozatát. Ez a rendezvénysorozat kiegészült az „Ismerkedés a magyar tarokk alapjaival”, a „Kolbásztöltő verseny” házi bajnokságával, bányajárással és végül egy szakestéllyel. Az eseményekről a következőkben adunk tudósítást:

2017. február 3-án (pénteken) délután 49 ember jött el a Tatabányai Múzeum (Vértes Agorája) kiállító termébe, hogy meghallgassa Kiss Csaba „Miért jó kötődni a selmeci hagyományokhoz” című előadását. Az előadó történelmi összefoglalást adott Selmecebánya városáról, az ottani bányászatról, az Akadémia megalakulásáról, a diákság összetételéről és szokásairól. Említést tett a diákság soproni és miskolci hagyományápolásáról, az első szakestélyekről is. Külön szólt az 1963-ban Tatabányán megtartott első „ipari” szakestélyről.

1. kép: A balekoktatás közönsége (első sorban egyenruhában Kiss Csaba)

Bársony László elnök meleg szavakkal – néhány humoros történettel kiegészítve – köszönte meg Kiss Csaba kiváló előadását, majd felkérte Györfi Gézát a daltanulás megkezdésére. A cantus praeses azt javasolta, hogy először az erdész-, kohász-, bányász himnuszok éneklését gyakorolják a jelen lévő pogányok és balekok. A kivetítőn megjelent a himnuszok szövege, amely jól segítette a tanulást. Amikor már minden akkord tisztán hangzott, néhány bányász nóta eléneklésére is sor került.

A kb. két órát igénybe vevő előadás és daltanulás után jó volt felállni, egy kicsit járni, meginni az üdítő italokat, mert következett az „Ismerkedés a magyar tarokk alapjaival” című program. Megalakultak a csapatok, az asztalokra kerültek a kártyák, majd következett az oktatás és a játék.

2017. február 17-én szintén az előző helyszínen firmák, balekok, pogányok, no meg a vendégek, összesen 66-an jöttek össze, hogy meghallgassák Mokánszki Béla „A mi nótáink” című előadását, majd tanulják Györfi Géza vezényletével a bányász nótákat. Az izgalmakat az is fokozta, hogy a Magyar Televízió – néhány perces – élő közvetítést adott a helyszínről. A riporternő Bársony Lászlót kérdezte a történésekről.

2. kép: Bársony László a balekoktatáson

Mokánszki Béla kiváló kép- és hanganyagot állított össze. Ez az anyag egészítette ki előadását, amelyhez kapcsolódóan néhányszor felszólította a közönséget, hogy énekeljenek el egy-egy bányász dalt. Mindenekelőtt az előadó szólt a selmeci diákhagyományok kialakulásáról, a céhlegények szertartásairól, a diákság szokásairól. Ezek után rátért a bányász dalok eredetére, ezen belül a bányász himnusz megalkotására. Igen érdekes volt hallani, hogy néhány klasszikus zeneműben is felismerhetőek a bányász dalok dallamai.

Az OMBKE tatabányai helyi szervezete – a 120 éves tatabányai szénbányászat emlékére, a „Jó szerencsét! Emlékév” keretében – rövidesen kiad egy daloskönyvet. Ebben a könyvben 120 dal jelenik meg a hagyományokat magyarázó szövegekkel.

Az előadás után ismét Györfi Géza emelkedett szólásra és javasolta, hogy a társaság közösen énekeljen el néhány bányász nótát.

Természetesen az „Ismerkedés a magyar tarokk alapjaival” című program ezen az estén sem maradt el.

2017. március 3-án is sokan (65-en) jöttek el. Örvendetes, hogy nagy számban voltak a fiatalok. Bársony László köszöntötte a megjelent közönséget és Csaszlava Jenő bányamérnököt a rendezvény előadóját, aki az „Európai és magyarországi bányász hagyományok” címmel tartotta meg előadását. Elmondta, hogy a bányász hagyományok a német egyetemek közvetítésével kerültek Magyarországra, de sok szokás jött Erdélyből és a Délvidékről is.

Emlékeztetett arra, hogy a hagyományok a tárgyi emlékekben is realizálódnak, amely emlékeket a múzeumok gyűjtöttek egybe vagy éppen az utcákon, a köztereken, a házak falán találhatóak. A bányász személyiségekről elnevezett utcák vagy város negyedek, vagy a temetőekben lévő emléktáblák és sírok is a tárgyi emlékek sorát gazdagítják. Tatabánya bővelkedik ilyen tárgyi emlékekkel. Az előadó szólt a bányász egyenruhákról is és bemutatót egy 2016-ban a pribrami Európai Bányász Kohász Találkozón készült kisfilmet a zászlók, táblák, egyenruhák kavalkádjáról.

A humán kapcsolatok, a kulturális értékek ápolása, a Szent Borbála kultusz szintén hozzájárulnak a bányász

hagyományok ápolásához. A bányász-kohász-erdész találkozó, a bányavárosok találkozója, a selmeci szalamander, a koszorúzások, az istentiszteletek stb. mind-mind hozzájárulnak a bányászok és a rokon szakmák összetartozásához.

Csaszlava Jenő előadása után *Győrfi Géza* állt a pulpitusra és ismételt javasolta a himnuszok gyakorlását. Amikor már kellő énekhanggal sikerült a himnuszokat elénekelni következett a "Tisztelet a bányász szaknak", „Aki bányász akar lenni”, „Szép az ifjúság”, „Mikor az öntész megszületett”, „Brennbergbányán tűz van kiütve...” című dalok tanulása.

Az előadás és daltanulás után a résztvevők egy része hazament, a másik része az asztalokhoz ült és elkezdték a magyar tarokk kártyajátékot gyakorolni.

2017. március 17-én a nagyszámú közönség (76 fő) úgy érkezett meg, hogy a múzeum kiállító termében az asztalok és padok már U alakban voltak elhelyezve, alkalmazkodva a szakestélyek rendjéhez. *Szikrai Miklós* elmondta, hogy ezen a napon egy „tanuló szakestélyt” fog tartani, ahol tisztségviselőket választanak, a háznagy felolvassa a házirendet, gyakorolják a szokásokat és szabályokat és természetesen éneklésre is sor kerül.

Először az előadó történelmi áttekintést adott arról a három városról (Selmecbányáról, Sopronról, Miskolcra) ahol a diákhagyományok alapján a szakestélyek meghonosodtak és kiteljesedtek, majd felkérte *Forisek Istvánt*, aki még Sopronban kapta meg a diplomáját, hogy meséljen diákéveiről. Igen érdekes volt hallani a soproni diákságról, szokásaikról, és szórakozásaikról.

A történelmi megemlékezések után *Szikrai Miklós* rátért a „tanuló szakestély” levezénylésére. A firmákat, balekokat, pogányokat és vendégeket külön ültette, majd felkérte *Forisek Istvánt* az elnöki és *Izing Ferencet* a háznagy feladat ellátására. *Forisek István* azon nyomban elénekelte néhány dalt, *Izing Ferenc* pedig felolvasta a házirendet. Ekkor már – *Hajdú Gábor* kijelölt garatőr és segítői jóvoltából – sörök és zsíros kenyerek is az asztalokra kerültek. Majd elhangzott a „komoly pohár” is *Bársony László* szájából, aki a gyász szakestélyekről szólt.

Szikrai Miklós szólt még a balekcsőszők szerepéről a balek és firma keresztelések eseményeiről. Kitért a hierarchia azon hármassá tagozódására, amely Tatabányán egyre jobban szokássá válik: vagyis vannak a

- pogányok, akik balek-oktatáson vesznek részt és balekvizsgát tesznek, a
- balekok, akiket balekká megkereszteltek és végül a
- firmák, akik eddig már firmává váltak, illetve akik balekká avatásuk után affinitást mutattak a helyi szervezet életéhez, annak eseményein aktívan részt vettek és kiértelmelték a firmává keresztelést.

A „tanuló szakestély” *Dörömbözy Béla* által elkészített krampampuli elfogyasztásával végződött, de a napi program még folytatódott. A február 14-én, a városi „kolbásztöltő versenyen” az OMBKE tatabányai helyi szervezetének hat csapata által készített kolbászok „házi” bírálata, kóstolása következett. Ezután jött az est legizgalmasabb része, a balekvizsga. 19 pogány várt arra, hogy *Bársony László*, *Csaszlava Jenő*, *Forisek István*, *Izing Ferenc*, *Szikrai Miklós* által alkotott vizsgabizottság előtt számot adjanak tudásukról. Mindegyik pogány megbukott és utóvizsgára

bocsájtattak, melyre 1 hét múlva, a szakestélyen került sor.

2017. március 24-én népes csapat indult (33 fő) a Tatabányai XIV/a vízaknába, hogy életükben talán először legyenek a föld mélyében, bányászati körülmények között. Igaz ezek az aknák nem szénbányák, nincsenek frontok, nincs por, de a program során mindegyik résztvevőben kialakulhatott egy kép a bányáról.

Délután 16 órára aztán elkezdett benépesülni a Tatabányai Szabadtéri Bányászati Múzeum és Ipari Skanzen fő épülete. Jöttek a szakestélyt rendezők és segítők. A falémban helyükre kerültek az asztalok és a padok, rájuk a terítők és a gyertyák, no meg a sörök. (Kivétel a pogányok asztalai.) Szorgos lányok rakták a kenyereket a tálcákra és vágták a „kolbásztöltő verseny” füstölt kolbászait, most már vegyesen. Az érkezők mindegyike – a megfelelő honorárium befizetése után – az erre az alkalomra készített korsót és krampampulis korsót kapott. A falémba csak „belépővel” lehetett bemenni. Megjegyzendő, hogy ehhez az élvezethez *Pacsai Imre*, *Pap István* és *Tarjáni Antal* az általuk ajándékként hozott házi pálinkákkal járultak hozzá.

Pontosan 18 órakor a falémba elsötétült és 73 ember szájából felhangzott a „Nincs még nekünk elnökünk” című dal. Nem sokáig kellett várakozni az elnökre, mert közfelkiáltással *Szikrai Miklós* alias Sutyit választották meg. A Praeses kijelölte a háznagyot, *Csaszlava Jenőt*, aki nyomban – két pogány segítségével – felolvasta a házirendet, amelyet *Juhász András* hitelesített. A „IV. Bányajáró és balekkesztelő szakestély” ezzel megkezdte vidám programját.

Az elnök kijelölte a tisztségviselőket. Így megkapta megbízatását és szalagját: *Győrfi Géza* cantus praeses; *Hegedűs Balázs* kontrapunkt; *Fecskés Zoltán*, *Mokánszki Béla*, *Izing Marcel* balekcsőszők; *Sóki Imre*, *Izing Ferenc*, *Hegedűs Miklós* és *Babina László* garatőrök; *Pacsai Imre*, *Pintér Marcsi* konzekvenciák.

A „komoly pohár” keretében *Bársony László* mondta el a „Jó szerencsét! Emlékév” programjaival kapcsolatos értekezését. Majd a „vidám poharak” keretében *Kiss Csaba*, *Hegedűs Balázs*, *Tarjáni Antal* nevettek meg a résztvevőket.

Bársony László felszólalásában kitért a négy évvel ezelőtti kezdetekre, az első ipari körülmények között meghirdetett balek-oktatásra és az aggodalmakra, hogy vajon miként fogadja majd az újszerű programot a bányászattól immár elszokott város lakossága. Négy év eredményeinek ismeretében bátran kijelenthető, hogy bár az elsődleges cél – a középiskolák végzős tanulóinak betekintést adni egy sajátos egyetemi légkörről – maradéktalanul nem teljesült, mivel a vártnál kevesebb diák érdeklődő volt. Ám meglepően nagy számban jelentek meg korosztálytól függetlenül az élet legkülönbözőbb területén tevékenykedő, hagyományok iránt érdeklődő emberek. Volt, aki csak egyszer-egyszer jelent meg, de vannak rendszeres visszatérők és a legörvendesebb, hogy e kezdeményezésnek köszönhetően a négy év alatt a résztvevők közül több mint hatvanan tagjai is lettek az egyesületnek.

Ezek után következett a tatabányai idők talán leghosszabbnak ígérkező balekkesztelő szertartása, hiszen immár 20 pogány várt arra, hogy letegyje az utóvizsgát, a lányok fiúsítva legyenek, majd tisztességesen bemutatkoz-

3. kép: Szakestély: fiúsítás

4. kép: Szakestély: keresztelés

zanak, keresztapát válasszanak és megtörténjen a balekká történő keresztelés. Az elnök, a háznagy és a vizsgabizottság elnöke, *Bársony László* viszont frappánsan oldották meg a helyzetet. Peregetek a kérdések és a válaszok, gyorsan megtörtént a fiúsítás, a bemutatkozás. Ez után következett a keresztelés a szokott módon. Mégis a nagy létszám miatt ez a procedúra másfél órát vett igénybe közben bányász nóták éneklésével és főleg „tükrösök” ivásával. A szokásjog figyelembe vételével, most már 20 balekká megkeresztelt deklivens gondolkozhat el azon, hogy akar-e firma lenni? Ha kitűzik maguknak ezt a célt, akkor példamutató aktivitással kell dolgozniuk a helyi szervezet munkájában és akkor bebocsátást nyerhetnek a firmák dicső gyűlekezetébe.

A keresztelés után *Dörömbözy Béla* és *Pacsai Imre* a pulpitus elé hozták a krampampulit, *Bársony László* a cukorra öntötte a rumot, a társaság elénekelte a „Krampampuli” című dalt, majd mindenki kapott a krampampulis korsójába egy jó adagot a kiváló nedűből.

Végül az elnök elrendelte az Erdész-, a Kohász- és a Bányász himnuszok eléneklését, majd egy általános eks-sel véget ért a szakestély hivatalos része. Viszont a nem hivatalos részben a résztvevők a terem közepén körbeálltak és bányász, kohász, később magyar nótákat énekeltek.

Visszatekintve a balek-oktatás eseménysorára elmondható, hogy minden nagyon jól sikerült. Ezt mutatják az adatok is, hiszen a négy balek-oktatáson, a bányajáráson és a szakestélyen összesen 362 résztvevő volt. (Természetesen volt olyan, aki több rendezvényen is részt vett.) Elmondható az is, hogy ezek a programok komoly mértékben járultak hozzá az OMBKE Tatabányai Helyi Szervezet taglétszámának növekedéséhez.

Sóki Imre

KFVSz vízfűrési helyi szervezetének előadó-ülései

2017. február 22-én *Mózes Endre* mélyfűrési technikus – a selmeczi gyökerű neves bányászcsalád leszármazottja –, a neves mélyfűrő szakemberre, *Faller Gusztávra* emlékezett 125. születésnapja alakalmából.

A vetített képekkel illusztrált előadás felelevenítette *Faller Gusztáv* bányamérnök szakmai életútját, mely a magyar mélyfűrő-ipar kezdetétől az 1960-as évekig ehhez az iparághoz kapcsolódott. Jelentős szerepe volt mind az olajipari-, mind a termálfűrő-fűrész technikájának, műszaki hátterének kialakításában. Tevékenységét a hajdúszoboszlói és a debreceni termálfűrő-feltárások, valamint az Erdélyben végzett fűrész műszaki irányítása fémjelzi. Emlékét Hajdúszoboszlón egy róla elnevezett kút őrzi.

2017. március 21-én *Tóth Béla* okl. bányamérnök folytatta a magyarországi aknafűrész történetét feldolgozó sorozatát. E harmadik, „Műszaki balesetek és mentések az aknafűrésznél” című, nagyon gazdag, egyedi felvételekkel tarkított ismertetés külön fejezetként foglalkozott a leszakadt fűrőgörgők és kisebb tárgyak, a fűrészszám (súlyosbító és fűrőcső) törések, a nagyobb fémtárgyak, illetve az elszakadt emelőkötelek mentésével.

Az Iza II./20 akna fűrészánál végzett mentés-sorozatról készült fényképek és jelentések ábráin végig kíséreltük a görgő mentésére bevetett markoló – az emelőkötelet is magával vivő – szerencsétlen lezuhanását, a kötélműtő szigony, és a lenyomatvevő bevetését, s a mentés hosszú, türelmet és műszaki fantáziát igénylő folyamatát.

Az aknafűrész kezdeti időszakában – az 1960-as évek elején – még csak féltengelyre szerelt (úgynevezett egytámaszú) fűrőgörgőket lehetett beszerezni, amelyek a nagy és dinamikus terhelés hatására gyakran leszakadtak a fűrőről. A görgő mentések számának csökkentése érdekében rendszeres fűrő ellenőrzést vezettek be. Alapvető változást jelentett az átmenő tengelyű (kéttámaszú) görgőkre való áttérés az aknák legkritikusabb – a dolomitot 2000 mm átmérővel harántolt – szakaszában, mivel ettől kezdve már egyetlen görgő leszakadás sem fordult elő.

Statisztikai adatokkal alátámasztva láthattuk, hogy mekkora biztonságot is jelentett, amikor például a felsőbb lazább szakaszokat harántoló 2950 mm-es fűrőfej 43 db egytámaszú görgője közül kéttámaszúra cserélték a – legnagyobb igénybevételnek kitett – külső pályán futó görgőket.

DEMAG mentő-markoló

A magyar bauxitbányászat által kialakított új iparág, a szilárd kőzetben végzett aknafúrás végül is a bakonyi vízszintsüllyesztés – talán mondható, a bakonyi bauxitbányászat – feladásával folytatás nélkül már csak szép, izgalmas emlék maradt.

Horányi István

BOK rendezvény az atomerőművekről

A BOK március 30-ei szakmai napján *dr. Kovács Pál* energetikai államtitkár az „*Atomerőművek az ellátásbiztonság szolgálatában*” címmel tartott előadása bevezetesként egy olyan statisztikai adatot ismertetett, mely a hallgatóság jelentős részére is meglepetésként hatott. Európában tiszteletet és elismerést váltott ki az, hogy a Magyarországon termelt villamos energia, – a tudatos fejlesztéseknek köszönhetően – 61,5%-a szénmentes. Ezt a megújuló energiaforrások és az atomenergia egymást kiegészítő alkalmazása eredményezte, eredményezi.

Elmondta, hogy a 2030-ig kidolgozott, és elfogadott Nemzeti Energia Stratégia összeállítói is ezekkel a forrásokkal számoltak, szem előtt tartva az ellátásbiztonságot, a versenyképességet és a fenntarthatóságot. Ismertette ezeket milyen külső és belső tényezők befolyásolják. Külsők között sorolta geopolitikai helyzetet, az idegen erőforrásokhoz való hozzáférést, az energiaforrás váratlan kimerülését, ellehetetlenülést, s nem utolsó sorban a nemzetközi infrastruktúrák biztonságát és megfelelőségét. A belső gondok között a termelő kapacitás, a hazai szállítási infrastruktúra és szabályozás fontosságát emelte ki, de lényegesnek ítélte az árstabilitást, és a megbízható üzemvitelt is. Egy országban az energiabiztonság tervezésénél a közgazdasági, a társadalmi, a műszaki, a környezetvédelmi és az üzleti szempontokat kell vizsgálni s ezek kompromisszumos eredőjét célszerű elfogadni. S a szakemberek feladata meggyőzni a politikusokat, hogy ha a biztonságot szeretnék garantálni, akkor nem lehet cél a profit, „csak” a túlélés, és ez kormányzati döntési hatáskör.

Jelezte azt is, hogy a további tervezéseknél feltétlenül számolni kell, akár két évtized távlatában is, az olyan világjelenségekkel, mint a népesség növekedés előidézte jelentős energiaigény többlet, ezen belül a villamos energia igény megkétszereződhet, vagy a jövőben is túlsúlyban marad a fosszilis energiahordozók felhasználása, azaz a korábbi számításoktól eltérően a szén marad a legfontosabb energiaforrás, továbbá a készletek csökkenése miatt megoldandó feladat a kőolaj minél nagyobb mértékű kiváltása. Erre alkalmas a földgáz. Használata környezetkímélőbb, mint a kőolajé. Globális térnyerése az USA palagáz termelésének elindulása miatt nőhet, a mai kétszeresére. A megújuló energiaforrások alkalmazása az elkövetkező két évtizedben globálisan tovább nő, de a részarányában nem lesz áttörés. Politikai támogatás mellett legnagyobb térnyerésre a szélenergia, ezt követően pedig a víz és a napenergia számíthat. Összességében a negyedik legfontosabb energiaforrásnak az atomenergia tekinthető, melyből a világban, mai ismereteink szerint megnyugtató a felhasználható mennyiség. A jelenlegi felhasználási ütemmel számolva (60.610 tonna/év), a készletek további 150 évre elegendőek. A hazai

körülmények mellett számba vehető előnyei: határon belül termel villamos energiát, ezáltal csökken az üzemanyagimport-függőség, az urán könnyen raktározható, árban versenyképes, biztonságosan elérhető, s nem utolsósorban hozzájárul a hálózati frekvencia és a feszültség tartásához, és ez az energiaellátás biztonságának a szintjét javítja.

Aki ma kapacitást teremt, az évtizedekre szóló gazdasági/társadalmi/politikai stabilitást teremt – tehát biztonságot. Az ellátás biztonságának garantálásához a mai torz versenypiac nem járul hozzá még az EU-n belül is vannak váratlan, bizonytalanságot generáló események. Az államtitkár véleménye szerint szükséges és hasznos döntés volt a paksi bővítés. Az uniós jogszabályokat nem sérti, elősegíti az olcsóbb áram termelést, s ez nem csak a magyar, hanem EU fogyasztók részére is elérendő cél volt. A beruházás ütemterv szerinti üzembe helyezése több évtizedre megoldhatja a hazai, környezetünktől független energiatermelést, bizonyos esetekben az értékesítést.

Papp Géza

Szakmai előadás Tatabányán

2017. március 29-én (szerdán) Tatabányán a Borbála utca 1.-ben (a régi községháza épületében) az OMBKE tatabányai helyi szervezetének rendezésében szakmai programra került sor. Az igen nagy létszámú (51 fős) hallgatóság *Balogh Csabának, Dallos Istvánnak és Hofer Rezsőnek* az előadásait hallgatta meg.

Mindenekelőtt *Bársony László* elnök köszöntötte az előadókat és a hallgatóságot. Külön köszöntötte *Juhász András* bányamérnököt, aki március 15-én vette át a Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozatának kitüntetését. A meleg szavakat és a tapsot *Juhász András* azzal honorálta, hogy az OMBKE tatabányai helyi szervezetének átadott egy saját maga által festett bányász portrét.

Az első előadó *Balogh Csaba* volt, aki ötödik alkalommal folytatta a „120 éve történt... néhány percben” című előadás sorozatát.

Az előadó említette, hogy az addig érintetlen eocén széntelepből jelentős mennyiségű metán kiáramlás volt tapasztalható. Az erős légáram annyira hígította a bánya levegőjét, hogy hétköznapi az intenzív éjjel-nappali munka megakadályozta a metán 4-15% közötti veszélyes koncentrációját. Viszont munkaszüneti nap után felgyülemlett a metán a munkahelyek feltéréseiben, amit a bányamunkások leszállása előtt a felügyelet egy fokra akasztott bányaméccsel kiegészített. 1897 februárjában viszont *Scheidhauer Fülöp* főfelőr egy ilyen kiegészítő súlyos égési sérülést szenvedett, mert sújtólég keletkezett és az felrobbant. *Ranzinger Vince* bányavezető a morvaországi Ost-rauban (Osztrovában) tanulmányozta ezt a sújtólég problémát, majd bevezette az úgy nevezett Wollf-féle biztonsági lámpát, amely azután 1924-ig volt használatban.

A sújtólég-robbanások és azok következményeként létrejött szénpor-robbanások a későbbiekben is okozott tragédiákat, ezekben veszítette el a helyi bányászközösség a munkabalesetekben elhunytak egy harmadát.

Dallos István – a korábbi előadásához hasonlóan – a kivetítőn régi fotókat, képeslapokat mutatott be, amelyek-

hez szóbeli magyarázatot adott. Így láthatta és hallhatta a közönség a XX-ik század első felében született fényképeken a IX-es, X-es, XI-es aknákat és azok dolgozóinak és vezetőinek csoport képeit. De megjelent a fotókon a 8-asi felsőr, a 6-os telep, a régi kórház, a cementgyár, a gépműhely, a strand, a „nagyiroda”, a csillepálya, a VI-os és VII-es középállomás, a tisztai kaszinó. A közönség néhány felvételt láthatott a bányában dolgozó munkásokról, a használt eszközökről. Nagy tetszést keltett a Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat (MÁK RT) vezetőiről készült portrék bemutatása.

A következő előadó *Hofer Rezső* volt, aki „Még egyszer egy utolsó Jó szerencsét!” címmel tartotta meg előadását a brennbergi bányászatról. Kivetítón korabeli fotókon és térképeken mutatta be a brennbergi bányauzemeket. (Lásd a jelen számban megjelent cikket. – Szerk.) Az előadó szólt az 1944-1945 évek szomorú eseményeiről az úgynevezett „Szálasi bunkerről” a Szent Korona ideiglenes brennbergbányai elhelyezéséről, a „vasfüggöny” közelségéről, a bányászkodás 1952. évi leállításáról, az 1956-os újraindításról és az 1959. évi végleges bezárásról. Sajnálatosnak nevezte, hogy a nagy múltú brennbergi bányászból alig maradt tárgyi emlék. Az épületeket lebontották, a területet rekultiválták.

A színvonalas és érdekes előadások után a hallgatóság kivonult az előtérbe, ahol elfogyasztották a szendvicseket, az üdítő italokat és még hosszasan beszélgettek.

Sóki Imre

45 év vízbányászat Tokodaltárón

Április 7-én kiváló szakmai előadást tartott *Hajnáczy Tamás* ügyvezető és *Mráz László* főaknász, az Aqua Európa Kft. dolgozója „45 év vízbányászat Tokodaltárón” címmel, a Dorogi József Attila Művelődés Ház földszinti előadó termében, 33 fő részvételével.

A vízbányászat kialakulását és működését részletesen bemutató előadást *Mráz László* vezette be a dorogi régió 222 év bányászatának rövid ismertetésével, hogy érzékelhető legyen a mai vízbányászati terület illeszkedése az altárolt szénbányászatához. Az előadáshoz hozzászólt, ill. kérdezett *Beke Imre, Sasvári József, Lieber Tamás, Posch Viktor, Magyarfalvi Imre, Sliz György.*

Az előadáson elhangzottakat bővített gondolatvilággal, a barlangászati tapasztalatokkal *Lieber Tamás*, a Benedek Endre Barlangkutató Egyesület (BEBTE) elnöke foglalta össze az alábbiak szerint:

A tokodi altárolt kihajtása a millennium évében, 1896-ban kezdődött, és 71 éven át, a helyi szénvagyon 1967-es kimerüléséig szolgáltatott szenet. A bányászat mértékét illetően három időszakot lehet megkülönböztetni: 1901–1931 között az évi 20-100 ezer tonna termelés összességében 2,1 millió tonnát tett ki. A csúcsidezőszak 1932 és 1963 között volt évi 100-200 ezer tonnás termeléssel, míg a kimerülés időszakát az utolsó két év jelentette 1967-ig, mindössze 65–14 ezer tonnás kitermeléssel. A tokodaltárolt bánya összességében 7 millió tonnával járult hozzá a gazdasághoz.

Funkciójában a tokodaltárolt bányatelek azonban még mindig a föld mélyének munkásait hivatott kiszolgálni. Azon kevés helyek egyike, ha nem az egyetlen Magyarországon, ahol majd minden reggel személyszállító bányavonat – népes – várja a munkába igyekvőket, hogy a tárolt bejáratán át velük együtt eltűnjenek a sötétségben. Tokodaltárolt ma azok a dolgozók szállnak alá a 3.700 méter hosszú tároltba, akik ott a karsztvíz kiemelésével járó helyszíni karbantartó munkálatokat végzik el.

A szénkitermelés megszűnését követő néhány év múlva, 1972-ben ugyanis – Dorog városának ivóvízellátása céljából – a IV/c. ereszkénél közcélú vízmű létesült a karsztvíz kiemelésére, amelyet 1979-ben az Ágnes-ereszkénél létesített újabb vízművel bővítettek Csolnok, Leányvár, Kesztlőc, Piliscsév és Tokod, majd 1991-ben Tát községek vízellátása céljából.

A gazdasági feltételek szigorodása, valamint az ivóvíz árának folyamatos emelkedése először a fogyasztás csökkenésében volt érzékelhető. További hatásként a térség ivóvízellátását „kézbevevő” Észak-Dunántúli Vízmű Részvénytársaság (ÉDV Zrt.) az ivóvíztermelés súlypontját egyre inkább a Duna vizét átszűrő part menti kutakra helyezte át. Végül a tokodaltárolt vízműnél a karsztvíz kiemelése 2001-ben megszűnt.

Az elmúlt másfél évtizedben azonban újfent bebizonyosodott a felszíni vízfolyások által táplált kutak sérülékenysége. A térségben az addigi egyik fő vízkivételi lehetőséget az Esztergomnál üzemelő parti szűrőmű dunai csáposkutak jelentették, amelyek kiváltására egyre nagyobb igény mutatkozott. A dorog-esztergomi térséget érintő legutóbbi szennyezés 2004-ben következett be, amikor a dorogi hulladékégetőből nagy mennyiségű mérgező anyag jutott a Kenyérmezői-patak közvetítésével az esztergomi Kis-Dunágra. Tulajdonképpen ez adta a végső lökést, hogy a karsztvíz-kérdést újra elővegyék.

A 2004-ben megfogalmazott tervek a tokodaltárolt vízbázis újraindítására 2007-re váltak valóra. Ám az újraindítás a több mint százéves bánya esetében nem volt könnyű, a 3.700 méter hosszú tárolt kiépítése, illetve felújítása számos feladatot adott. A faácsolatok és támlák több helyen is elkorhadtak, beszakadtak. A korábbi csővezetékek elöregedtek, és a szivattyútelep is felújításra, újraépítésre szorult.

A másik problémakört a karsztvíz rohamos emelkedése jelentette. A dorogi szénbányák bezárásával értelemszerűen a bányászathoz kapcsolódó vízmentesítés is megszűnt, következésképp a karsztvízszint rohamos ütemben emelkedni kezdett. A korábban szárazon lévő védművek – zsilipek, tolózárok stb. – víz alá kerültek, a 2007-es megnyitástól napjainkig a vízszint mintegy 10 métert emelkedett!

A vízkimelést végző cég Aqva Európa Kft. ügyvezetője, *Hajnáczky Tamás* előadásában elmondta, hogy a karsztvíz közvetlen kiemelését napjainkban az Ágnes- és a IV/c-ereszkében lévő 200 milliméteres csővezetékek végén lévő tolózárakhoz kapcsolódó előtétiszivattyúk végzik. Ezek a jelenlegi víznívóhoz képest körülbelül 20 méteres mélységben találhatóak, s a társzíntelen elhelyezett patronszivattyúkra közvetítik a vizet. Az utóbbiak azután több irányba küldik fel a vizet a közvetlen lakossági felhasználást szolgáló vízművek tárolómedencéibe. Éves szinten 2.400.000 köbméter kiváló minőségű karsztvíz kiemelése valósul meg. A vízbázis távműködtetését programozható, automatikus vezérléssel és villamos felügyeleti rendszerrel, optikai kábelben történő adatátvitel segítségével oldották meg az üzemeltetők.

A bányában jelenleg két jelentősebb barlangot láthatunk, mindkettőt a jelenlegi szivattyúállomás szomszédságában. Tulajdonképpen egyetlen ferde irányú hasadék mentén képződött barlangról beszélhetünk, amelyet a kőzetrepedés elszűkülése két részre osztott, így megközelítésük is két különböző irányból lehetséges.

Ezek a barlangok elképesztő szépségű képződményekkel büszkélkedhetnek. A felső szakaszban főként az aragonit, az alsó részen a kalcit a jellemző. Szerencsére a megmaradt kristályok még mindig ámulatba ejtik a látogatót. Különösen a dorogi Benedek Endre Barlangkutató Egyesület által 2017 januárjában végzett barlangtisztítás után mondható ez el, amikor is a porral erősen szennyezett alsó hasadék falfelületeit tisztították le nagynyomású mosóberendezésekkel.

A tokodaltárói vízbázis alatt található vízkészlet védelme nem kizárólag helyi ügy, hiszen a karsztrendszer a víz számára nagy területen átjárható, amit a víz ki is használ, hiszen állandó körforgásban van. Ez általában igen lassú ütemű. Tudományos vizsgálatok igazolták ennek a vízkészletnek a korát, mely trícium vizsgálattal legalább 70 évesnek találtak. Érdekes összefüggésekre derült fény a karsztvízszintek változásának elemzésekor. A Tokod–Dorog térségben is megtalálható vízkészlet a Tapolcai-medence víztároló rendszerével mutat szintbeli azonosságot, azzal azonos időben azonos vízszintet mértek rendre, bizonyítván, hogy a Dunántúli-középhegység alatt egy összefüggő hatalmas karsztvíztároló húzódik. Ezért is fontos tisztában lennünk azzal, hogy az esetleges karsztot fenyegető szennyezések megakadályozása nem csak helyi érdek, fejezte be gondolatait *Lieber Tamás*.

Az előadás befejezése után még sokáig tartott a baráti beszélgetés, kortyolgattuk a bányából hozott friss karsztvizet, s a résztvevők elvihették *Solymár Judit* és *Sasvári József* felajánlott bányászati témájú könyveit.

Dr. Korompay Péter

Jó Szerencsét! konferencia Tatabányán

2017. április 7-én délelőtt bányász egyenruhás ismerősök és ünneplőbe öltözött, megilletődött fiatalok gyülekeztek a Tatabányai Múzeumban, hogy részt vehessenek a 10 órakor kezdődő konferencián. A konferencia apropóját a

123 éve hivatalosnak elfogadott Jó szerencsét! köszöntés adta, témája pedig a tatabányai bányászkodás bemutatása volt a bánya kiemelkedő egyéniségeinek életén és munkásságán keresztül.

Elsőként, mint levezetőelnök, *Bársony László*, az OMBKE tatabányai helyi szervezetének elnöke ragadta magához a szót. Köszöntötte *Schmidt Csaba* Tatabánya Megyei jogú Város polgármesterét, *Beleznai Csaba* alpolgármestert, *Bencsik János* és *Vágó Sebestyén* országgyűlési képviselőket, *dr. Gagyi Pálffy Andrást*, az OMBKE ügyvezető igazgatóját, *dr. Nagy Lajost*, az OMBKE elnökét és *Huszár Lászlót*, az OMBKE bányászati szakosztályának elnökét. A köszöntöttek között volt még a múzeum részéről *Fűrészné Molnár Anikó* címzetes igazgató asszony, *Aldorferné Pál Gabriella* igazgató asszony, aki helyet biztosított a rendezvényhez, valamint maguk az előadók. Ezután átadta a szót a polgármester úrnak. *Schmidt Csaba* először is megköszönte a szervezőknek, hogy a Jó Szerencsét! emlékévként jegyében ez a konferencia Tatabányán kerülhetett megrendezésre, majd *Nagy László*, a MÁK Rt. főtanítója szavainak felidézésével megnyitotta a szimpóziumot.

Az első előadó, *dr. Nagy Lajos* mielőtt rátért volna *Péché Antal* munkásságának bemutatására és méltatására, kitért a Jó Szerencsét! köszönés eredetére és annak mélyebb jelentésére. Ez a köszönési forma nem csak formális köszönés volt a bányász településeken, de minden embert emlékeztetett a bányászat szépségére, nagyszerűségére, de veszélyességére is. Hordozza a bajtársiasságot, az összetartást és a bizalmat, hisz a természet erejével szembeállni csak úgy lehet, ha feltétlenül bízunk társaink felkészültségében, segítőkészségében és önfeláldozásában. Ezután *dr. Nagy Lajos* ismertette *Péché Antal* életét és munkásságát. Kiemelte, hogy a 48-as forradalom idején – élete kockáztatásával – átköltöztette a pénzverdét Körmöcbányáról Debrecenbe, megakadályozta az Úrvölgyi rézbánya bezárását, sőt szakmai lapunk megjelenése is neki köszönhető, hiszen 1867-ben, éppen 150 éve

őnerőből megalapította a Bányászati és Kohászati Lapokat, amiből a legfejlettebb kutatásokról, legújabb technológiákról értesülhettek a hazai szakemberek. Szakmai fórumot is biztosított a mérnököknek, akik saját tapasztalataikat és kutatásaikat is publikálhatták itt. Előadását azzal zárta, hogy Tatabánya a létrejöttét köszönheti a bányászkodásnak és rendkívül szerencsésnek mondható, hiszen olyan emberek vezették és vezetik jelenleg is a várost, akiknek fontos volt, hogy Tatabánya bányászváros maradjon.

A második előadó *Balogh Csaba* a tatai szénmedence létrejöttének hőskorát elevenítette fel *Királdi Herz Zsigmond* életén keresztül, aki a MÁK Rt. (Magyar Általános Kőszénbánya) vezérigazgatójaként felismerte, hogy az ipari fejlődés lehetősége a szénkitermelés fokozásában rejlik. Így 1894. december 4-én, Borbála napján haszonbérleti szerződést kötött az Esterházy családdal. Banki segítséggel elkezdtek a kutatófúrásokat, majd – mondhatni az utolsó pillanatban – a negyedik fúrás eredménnyel járt. A terület megkutatása után a medence szénvagyonát 200 millió tonnára becsülték, amiből 180 millió tonna lefejtésre is került. Az I. számú (*Esterházy*) akna megnyitása 4 hónapos előkészület után történt meg, ami egyedülálló. Ez a rendkívül rövid idő *Herz Zsigmondon* kívül *Hönsch Ede* szakmai hozzáértését is fémjelzi, aki akkor a MÁK Rt. bányászati igazgatója volt.

A tatabányai bányászat következő szakaszát *Ranczinger Vince* neve fémjelzi. *Balogh Csabától* megtudtuk, hogy tulajdonképpen egy álláshirdetésre jelentkezve került Tatabányára, ahol bányagondnoki feladatokat látott el. Újszerű gépezeti technológiák használata mellett nagy hangsúlyt fektetett a biztonságra is. Ebben a térségben a sújtóléveszélyes bányákban elégetéssel próbálták megelőzni a gázrobbanást, de a sok bányatűz és a balesetek arra sarkalták *Ranczinger Vincét*, hogy a Morvaországban már bevált Wolf-féle lámpát alkalmaztassa. Másik jelentős újítása volt, hogy hazánkban elsőként vezette be az iszaptömedékelést vastag széntelepek lefejtésénél. Nevéhez fűződik még a brickett gyár és a mészégető kemencék létrejötte, valamint számos szociális és kulturális beruházás létrejötte a tatai szénmedencében.

A következő előadó, *Dallos István Jex Simon* és *Tiles János* életén és munkásságán keresztül elevenítette fel a térség bányászatának következő történelmi szakaszát. Rávilágított, hogy *Jex Simon* és *Ranczinger Vince* munkássága sok hasonlóságot és párhuzamot mutat. 1907-ben vette át *Ranczinger Vincétől* a bánya igazgatását és méltó módon folytatta az elődje által megkezdett műszaki fejlesztéseket. Légsűrítő telepeket hozott létre és a sűrített levegős fúrók használata ugrásszerűen növelte meg a termelést. A fúró osztály mellett a villamos osztály létrejötte is hozzájárult ezekhez az eredményekhez. A fellendülés a munkások munkakörülményeinek javulását tette lehetővé, bevezették a 8 órás műszakot. Munkásságának egy szerencsétlen baleset vetett véget, tekézés közben rosszul esett és combnyaktörése után már nem tudott felépülni. A MÁK Rt. budapesti központjába került és átadta a bányák vezetését *Tiles Jánosnak*. *Tiles* igazgatása alatt jött létre az akkor rendkívül modern, jól felszerelt tatabányai bányakórház, a rendelőintézet és a gyógyszerár, valamint az élelemtárak (Konzum), melyek minden árucikket biztosítottak a munkásoknak,

amire csak szükségük lehetett. 1913-ban felépült a Népház is, bár névadó ünnepségére csak 1917-ben került sor. Ezt a fejlődést törte meg az I. világháború kitörése. Többségében *Tilesnek* köszönhetően a háborút vagyonszerzés nélkül élte túl a MÁK Rt., de időbe telt, amíg a térség kiheverte az élelem- és munkaerőhiányt. Szakmai munkásságának eredményeként megnyitásra került a VIII-as (*Szende Lajos*) és a IX-es (*Vida Jenő*) akna, valamint munkába állt egy kompresszor állomás és egy 5 MW-os kiserőmű, melyek lehetővé tették a modernizálódást, a gépesített réselést és frontfejtést. Ám szakmai hírnevet igazán a *gróf Teleki Géza* akna vasúti védőpilléreinek lefejtése hozta meg számára. 1914 áprilisában a Budapest–Bruck–Királyhídi vasút vonal alatt húzódó védőpillérek lefejtésére kapott engedélyt a bányakapitányságtól és a szakma részéről feszült figyelem kísérte végig a műveleteket, hiszen a feltételek között szerepelt, hogy egy hónapon belül be kell fejezni a lefejtést és nem okozhat fennakadást a vasúti közlekedésben. Mindkét feltételnek megfelelt a szakmai vezetés, hiszen csak mindössze 10 cm-es süllyedés volt diagnosztizálható a művelet befejeztével. Ezt a szakmai bravúrt úgy tudták véghezvinni, hogy a legkorszerűbb hidraulikus tömedékelést alkalmazták, mely technológiát folyamatosan publikálták a Bányászati és Kohászati Lapokban. Nyugdíjba vonulása után is rendszeresen jelentek meg cikkei a szakmai lapokban.

Rövid szünet után *Csaszlava Jenő*, a „Tatabányai Bányász Hagyományokért Alapítvány” kuratóriumi elnöke a két világháború közötti időszakról beszélt, kitérve *Réhling Konrád* munkásságára. *Réhling Konrád* igazgatósága idején Tatabányát a fiatal bányamérnökök Eldorádójának hívták, hiszen jó érzékkel karolta fel, inspirálta és támogatta a fiatalok kezdeményezéseit, újításait. Bonyolult történelmi korszakban lett a tatabányai bánya- és ipartelepek vezetője. Az első világháború után a gazdaság nehezen indult be, ennek következtében ipari szénre sem volt szüksége az országnak. Elbocsájtások helyett a munkaidő csökkentésével akarták megoldani a helyzetet, de ez inkább a munkások elégedetlenségéhez vezetett. Sokan vándoroltak ki az országból. A vezetés szociális intézkedésekkel próbált javítani a munkások helyzetén. (Ingyen tej, ruha és cipő adomány, védőnői hálózat kiépítése, a tudószanatórium létrehozása, beteg- és balesetbiztosítás.) Majd a gazdasági fellendülés után további jóléti intézkedésekkel próbálták megtartani a szakképzett munkaerőt, mint például a szervezett gyermeküdültetés, a munkás kolóniák, munkás kaszinók, a strand és a gőzfürdő megépítésével.

Műszaki fejlesztések is jellemezték ezt az időszakot, ami a MÁK Rt.-t Európa első öt legnagyobb vállalata közé emelte. Beindult a karbid gyár, megkezdődött a bauxitcement gyártása, angol segítséggel megépült a Bánhidai erőmű és telefonos összeköttetés létesült Budapest és Tatabánya között. A 1930-as években megtört a lendület, leálltak az építkezések, a szén ára lecsökkent, háborús előkészületek jellemezték az országot. A MÁK Rt. továbbra is a fejlesztések mellett döntött, megnyitották a XIV-es és Oroszlányban a XVI-os aknát, kötélpályás összeköttetés jött létre a két város között és elkezdett termelni az alumínium kohó, ami képes volt 99,99%-os tisztaságú alumínium előállítására.

Ezeknek köszönhetően csak minimális visszaesés volt tapasztalható. A második világháborút megelőzően fokozni kellett a széntermelést, aminek hatására a munkaidő ismét növekedett. A szociális ellátást túlzottnak tartotta az akkori kormány, de sikerült megtartani a jóléti intézkedések leg-többjét. A harmadik zsidótörvény életbelépése, mely ki-mondta, hogy zsidó vallású ember nem tölthet be vezető beosztást, *Réhling Konrád* életére is befolyással volt, bár Ő nem volt zsidó származású. *Vida Jenőnek* kellett elhagynia a MÁK Rt. elnök-vezérigazgatói posztját, helyére a megbízhatónak ítélt *Vízer Vilmos* került, így az ő megüresedett helyét, a műszaki vezérigazgatói széket *Réhling Konrád* foglalta el. Feladata az volt, hogy előkészítse az államosítást, de a folyamatban már nem volt szerepe, hiszen 1948-ban, hetvenéves korában nyugállományba vonult. Visszavonul-tan élt Egerben 1957-ben bekövetkezett haláláig.

A második világháborút követő éveket *Mohi Rezső* neve fémjelzi. *Kiss Vendel*, a tatabányai múzeum munkatársa emelte ki életének és szakmai munkásságának főbb állomá-sait. Ő is, mint sok más fiatal bányamérnök, *Réhling Konrád* pályakezdő mérnököket támogató munkásságának köszön-hette, hogy Borsodból Tatabányára került. Az ő feladata volt a Tatai-medence nyugati bányavidékeinek megkutatása és beindítása. Ez meglehetősen nagy kihívásnak bizonyult, hiszen ezeken a területeken több száz méter elvetési magas-ságú vetők nehezítette az eocén korban kialakult szén fel-színre hozását. Rendkívüli problémamegoldó képességét mi sem jelzi jobban, mint az, hogy az általa kidolgozott, új gátolási rendszerű iszaptömedékelés technológiájáról és alkalmazási lehetőségéről többször is tartott francia nyelven előadásokat a párizsi Sorbonne egyetemen. Ő szerezte meg elsőként a műszaki-gazdasági doktori címet hazánkban. Tudományos munkásságához számos könyv kiadása is hoz-zátartozik. A történelmi viharok változást hoztak a vállalat életében is. A teljes műszaki vezetőséget elsöpörte, csak *Mohi Rezső* maradt, aki feladatának tartotta, hogy a nehézségek ellenére is folyjék a termelés tovább. A zavaros idők-ben nem a központ, hanem a munkások nevezték ki bányai-gazgatónak, amit a központi vezetés jóvá is hagyott, hiszen rendkívüli szakmai felkészültsége mellett németellenessége és emberbarát személyiségéből fakadó népszerűsége a mun-kások körében is amellet szót, hogy ő legyen a vállalat első embere. A hiánygazdálkodás éveiben számos nehézséget kellett megoldania, a munkáslétszám csökkenése a munka-fegyelem fellazulását vonta maga után, robbanóanyag és termelési eszközök hiánya nehezítette a termelést. Nem volt élelem és ruházat a bányászok és családjuk számára. A munkaerő elvándorlását számos szociális intézkedésével és az ellátás javításával akadályozta meg. Az oroszok megnö-vekedett szénigénye az infláció után normalizálta a bánya helyzetét, következtek a „széncsata” évei. Majd 1948-ban bíróság elé állították, és bár el nem ítélték, mégis 2 éven keresztül fogva tartották és ebbe családja belerokkant. Rehabilitációját követően a tudományos életbe temetkezett, 1952-ben kandidátusi fokozatot szerzett. Hosszú és tartal-mas élete 1981. augusztus 20-án 93 évesen ért véget Budapesten. Utolsó kívánsága szerint Rozsnyón a Bányász-himnusz hangjaira helyezték örök nyugalomra.

A konferencia záró előadásaként *dr. Csiszár István dr.*

Gál Istvánt és életútját méltatta. Születésének 100. évfordu-lóját egy egész napos megemlékezés sorozattal ünnepeltük, aminek megálmodója és megszervezője is *dr. Csiszár István* volt. Így ő erről az eseményről és *dr. Gál István* munkássá-gáról egy különálló híryanagban emlékezik meg.

A konferencia méltó lezárásaként részt vehettünk a Tatabányai Múzeum által létrehozott időszaki kiállítás meg-nyitóján, mely a Magyar Általános Kőszénbánya Rt. meg-alakulásának történetét meséli el. *Fürészné Molnár Anikó* címzetes igazgatóasszony szakértő szavai után *Schmidt Csaba*, Tatabánya Megyejogú Város polgármestere méltat-ta a kiállítást, ahol többek között a MÁK Rt. zászlójának hiteles másolatát is megtekinthettük.

Emelkedett hangulatban és régi ismerősök, barátok körében zártuk ezt a remek napot, amit köszönünk a szerve-zőknek.

Izingsné Györfi Mónika

A dudaritról a budapesti klubban

Boros Dénes bányamérnök, a Duszén Kft. ügyvezetője volt a bányászok budapesti szervezetének vendége 2017. április 4-én.

A vállalkozás az 1994 elején, a dudari bánya bezárása során jött létre. Egy korábbi külfejtés területén termelt barnaszénből 1996 óta állítják elő a dudarit fantázianevű termékcsaládot, amely talajjavításra és tartós hatású környe-zetbarát műtrágya előállítására alkalmas. A dudarit magas humin- és fulvósav tartalmú szerves anyag, amelyet előké-szítés és csomagolás után hoznak forgalomba.

2016-ban a „Széchenyi 2020” terv keretében a gazdaságfejlesztési és innovációs programban (GINOP) 20 millió forintos uniós pénzzel hajtottak végre technológiai fejlesztést, amelynek eredményeként növelték a termelésüket és a foglalkoztatott dolgozók számát. Jelenleg 21 főt foglalkoztat a cég, a termelés időszakos és változó, néhány ezer tonna a megrendelések függvényében. Jelentős a cég exportja is, főleg olasz, német, lengyel és szlovák piacon értékesítenek.

A duzarit alkalmazási lehetőségeit a Pannon Egyetemmel közösen kutatják, amitől új termékek kifejlesztését remélik. Jövőben tervezik új szénterületek termelésbe vonását is.

Az előadás után élénk beszélgetés alakult ki a bezárt bányák területén kialakult kisvállalkozások túlélési esélyeiről.

Kovács–Martényi

A Magyarhoni Földtani Társulat kirándulása Tatabányára

2017. április 22-én (szombaton) a Magyarhoni Földtani Társulat (MFT) ifjúsági bizottsága, a Föld Napja alkalmából, kirándulást szervezett Tatabányára. A vendégfogadást és vendéglátást az OMBKE tatabányai helyi szervezete magára vállalta.

10 órakor a borongós, hideg, de eső nélküli időben Tatabánya vasútállomás mellett fogadta a kirándulókat *Bársony László* elnök és *Sóki Imre*. Természetesen a geológusoknak nem számított a rossz idő. A társaság személykocsikkal, majd gyalog nekivágtak a Kő-hegységnek, ahol először a *Ranczinger Vincéről* elnevezett kilátót közelítették meg. Közben *Bársony László* ismertette a kilátó történetét, az 1947-ben, négy településből (Alsógallából, Felsőgallából, Bánhidából, Tatabányából) létrejött nagyváros létrejöttét, a 120 éves bányászkodás és a városossá nyilvánítás 70. évfordulóját ünneplő „Jó szerencsét! Emlékév” rendezvénysorozatát. *Sóki Imre* a geológiai kérdésekre válaszolt.

A kilátó megmászása után következett a Szelim-barlang és a Turul szobor meglátogatása. Szerencsére a szél elfújta a ködöt, így mindenki csodálhatta a város panorámáját.

A két órát igénybe vevő gyalogtúra után következett a XIV/a vízakna meglátogatása. A társaságot a bánya vezetői fogadták, majd következett a körülbelül másfél órás bányalátogatás, utcai ruhában, de esőköpenyben és kobakban. Sajnos a kirándulókkal jött gyerekek nem mehettek a bányába, de ők élvezhették a gépház, a csővezetékek, a szivattyúk és a szép, tiszta udvar látványát. A bányajárás után mindenki megkóstolhatta Magyarország legízletesebb, legtisztább vizét: a karsztvizet.

Amíg a vendégek a Kő-hegyszen és a bányában voltak, addig az OMBKE tatabányai helyi szervezetének tagjai a Szabadtéri Bányászati Múzeum és Ipari Skanzenben készültek a vendégek fogadására. *Dörömbözy Béla* már 10 órakor nekilátott a bográcsban főzni a pörköltet, a lányok vágták a hagymát és a kenyeret, a fiúk összerakták az asztalokat és csapra verték a söröshordót.

Amikor az éhes társaság megérkezett, már minden elő volt készítve. A vendégek és az idő közben megjött OMBKE tagok nekiláthattak a kiváló ételek és italok elfogyasztásához. Ezután teli hassal már élvezet volt meghall-

gatni *Kiss Vendelnek*, a múzeum igazgató-helyettesének előadását és tárlat-vezetését. Itt jegyezzük meg, hogy a gyerekek érkezésükkor kórusban „Jó szerencsét!” köszöntéssel üdvözölték a vendéglátókat. Felemelő érzés volt ez mindenki számára, talán azért is, mert ők lesznek majd a jövő bányászai, geológusai, de legalább a bányász hagyományok őrzői.

Időközben megérkeztek a Rozmaringos Bányász Egylet tagjai is és ezzel kezdetét vette a bányász nóták és természetesen egy-két geológus nóta éneklése. Nótázás közben szót kért *Csomor Áron*, az MFT ifjúsági bizottság elnöke, aki meleg szavakkal köszönte meg a vendéglátást.

Úgy 17 óra tájékán a vendégek úgy döntöttek, hogy még az emelkedett hangulatban kell abbahagyni az éneklést, annál is inkább, mert órájuk még hosszú hazautazás várt. Mindenki „Jó szerencsét!” köszöntéssel búcsúzott el egymástól, azzal a megjegyzéssel, hogy ezt a barátságot a továbbiakban is fenn kell tartani.

Sóki Imre

11. Nótaest Tatabányán

Az OMBKE tatabányai helyi szervezete 2017. április 28-án tartotta a tavaszi nótaestet. A szervezők a kiosztott feladatoknak megfelelően készültek, így ismét sok érdeklődőt vonzott meghívásunk. Mondhatjuk, hogy már-már megszokottá válik, hogy egyre több az új érdeklődő, akik még az egyesületünkről, a selmeci hagyományokról is keveset tudnak, de nagy érdeklődéssel érkeznek rendezvényünkre.

Nótaestünk első felében a már ismerteket megfűszereztük újabbakkal, pld. „A bányász kincse”, „A vendéglőből most jövök éppen” stb. nótákkal.

Molnár Rita, alias Kicsi játékkal készült. Egy-egy csokor dal közben elindult a selmeci történelemmel, az Akadémia kialakulása körüli kérdésekkel tarkított kvíz. A kivetítőn (ahol a nótaszövegeket is mutatjuk a tanoncoknak) folyamatosan ment a történet, s bizonyos szavak ki voltak takarva, azokat kellett megfejteni. Szünetben volt eredményhirdetés, ahol kiderült, hogy holtverseny van. Így sörpárbajjal került eldöntésre, hogy ki lesz az első. A párbajt a rutinosan fogyasztó *Izingsné Győrfi Mónika – Pacsai Imre* páros nyerte a *Bakacs Péter – Pintér Marcsi* páros előtt.

Az est második részében kellő komolysággal folytatódott a daltanulás: „Hej kocsmáros”, „Szegény kántor”, Ergo Bibamus” énekek többszöri ismétlésével.

Cantusunk: *Tóth Imre Barnabás* alias Cicapécér, avagy Macskavadász és *Molnár Rita* alias Kicsi által eltervezett nótákat megtanultuk. Így ezután szabadfolyás vette kezdetét, ahol átisméltük a régebben tanultakat, elfogyasztottuk a maradék ételt és baráti beszélgetéseken terveztük a tatabányai „Jó szerencsét! Emlékév” további programjait.

Pintér Marcsi

Szakmai előadás Tatabányán

2017. április 26-án Tatabányán az óvárosi volt község-házán (Szent Borbála út 1.-ben) az OMBKE tatabányai helyi szervezete szakmai délutánt szervezett. A három elő-

adásból álló programra 33 fő jött el. Mindenekelőtt *Bársony László* elnök köszöntötte a jelen lévő tagságot, a vendégeket és az előadókat.

Az első előadó *Balogh Csaba* már hatodik alkalommal folytatta a „120 éve történt néhány percben...” című – a tatabányai szénbányászati vállalatok kezdeteiről szóló – történeti visszaemlékezését. Előadásában a következőket mondta:

- 1897. január és április között megnyílt a lehetőség négy elővívási munkahely telepítésére. A kezdetleges kézi szerszámokkal elvégzett előkészítő munkák után dinamitos robbantásokat (repszteket) végeztek. Ebben az időszakban a napi össztermelés kb. 80 tonna, a gőzgéppel hajtott meredek lejtaknai szállítási teljesítmény ekkor óránként: 5-6 csille volt.

- 1897-ben *Ranzinger Vince* és *Hönsch Ede* fejlesztési programot dolgozott ki. Tervezték a szénosztályozó, elektromos központ, függősin és kötélpályák létesítését. Fontos dolognak tekintették az elektromos hálózat kiépítését a bányákban is.

A második előadó *Dallos István* volt, aki folytatta a korabeli fotók bemutatását. Újabb 60 db régi fotón láthatta a hallgatóság a XII-es, a Síkvölgyi, a XIV-es aknákat és a hozzájuk kapcsolódó külszíni létesítményeket. *Csaszlava Jenő* az ismeretanyag bővítéséhez azzal járult hozzá, hogy az aktuális képek bemutatása előtt elmondta a bányauzemek történetét.

- A XII-es lejtősakna mélyítését 1924-ben, a függőleges légaknát 1925-ben kezdték meg. A teljes üzem 1929-ben lépett termelésbe. 1929-től 1978-ig, 10 254 000 tonna szenet termelt. 1950-ben volt a XII-es aknában a tatabányai szénmedence legsúlyosabb bányaszerencsétlensége, amikor 81 bányász vesztette életét egy sújtólég-robbanásban. A régi képeken látható volt a XII-es függőleges és lejtősakna, az akna látképe, a XII-es akna melletti X-es középállomás és csoportkép az akna dolgozóiról.

- A Síkvölgyi akna a tatabányai medence peremén létesült. Függőleges és lejtős aknáit 1931-ben kezdték mélyíteni és 1936-ban lépett termelésbe. Az 1964-ben bekövetkezett 17 m³/perces vízbetörés az üzem bezárását jelentette. Az akna 1936-1964 között 3 409 000 tonna szenet szállított a felszínre. A régi fotókon láthatók voltak a Síkvölgyi akna építkezése 1931-ből, az akna látképe, az aknatorony 1951-ből.

- A XIV-es akna lejtősaknáját 1936-ban, függőleges aknáját 1937-ben kezdték mélyíteni. Az üzem 1937-ben kezdett termelni. A XIV-es akna 1937-től 1983-ig 11 553 000 tonna szenet termelt. A bányauzembről szintén láthatók voltak a korabeli fotók, a bányászokról készült csoportképek és az üzem közelében épült létesítmények.

Dallos István az említett három bányauzembről készült nagyszámú fotón kívül a kivetítőn megjelentette a bányákat kiszolgáló létesítményeket; a MÁK Rt.-hez tartozó más iparágak épületeit; a lakótelepeket, a kulturális, kereskedelmi és sport intézményeket.

A harmadik előadást *Kató Bálint* bányamérnök tartotta meg, aki hosszú időn keresztül dolgozott és foglalkozott a Haldex eljárással. A hallgatóság megtudhatta, hogy a Haldex eljárást tatabányai szakemberek dolgozták ki, lényegében a meddőhányókban lévő szén kinyerésére. Előadásának elején ismertette az eljárás technikai részét. Elmondta, hogy a módszer lelke a ciklon. „A ciklon konstrukcióját tekintve a legegyszerűbb folyamatos üzemű, centrifugális erőterrel

működő szeparációs készülék. A ciklonban a centrifugális erőter a nyomás alatt, tangenciálisan bevezetett közegáramlás következtében jön létre. Tehát a Haldex eljárás lényege, hogy a hidrociklonban a szétválasztás a finomszemű (1 mm) meddőanyagból előállított 1,25-1,45 kg/dm³ sűrűségű víz-meddő keverékből álló zagyban történik.” Az erre az eljárásra épült üzemekben 10-50% széntartalmú meddőhányókat dolgoztak fel. A feladott anyag maximális szemcsemérete 20 mm volt. Ma már az eljárás alkalmazhatóságának felső szemcseméret határa 50 mm.

Az előadó kivetített képeken mutatta be a ciklonok met-szeteit, annak működési törzsfáját és a megépült üzemeket. Említette, hogy az első és működő Haldex vállalkozás Lengyelországban valósult meg. Az 1959. április 16-án aláírt Államközi Egyezmény alapján katowicei székhellyel alakult meg a Haldex Lengyel Magyar Bányászati Részvénytársaság a Felső Szilézia területén található szénbányászati meddőhányók hasznosítására. Mind a lengyel, mind a magyar fél azonos jogokkal rendelkezett a feldolgozási költségek, valamint az értékesítésből származó bevételek tekintetében. A hányók feldolgozásával környezetvédelmi tevékenységet is végeztek, hiszen a kinyert szén mellett a meddőt felhasználták az építőiparban, a cementiparban és tömédék anyagként a bányászatban. Ebben a lengyel-magyar vállalkozásban 108 millió tonna hányóanyagból 14 millió tonna szenet nyertek ki.

A Haldex eljárást a világ egyéb területein is alkalmazták. A licencet értékesítették Angliában, Belgiumban, az USA-ban, Csehszlovákiában, Törökországban és Ausztriában. Tehát az eljárás világviszonylatban is hasznos volt, bár sok esetben nem vették figyelembe az eljárás környezetvédelmi jellegét. Azzal, hogy hatalmas meddőhányók tűntek el, hogy a szén mellett más anyagok is hasznosultak, komoly eredmény könyvelhető el.

Kató Bálint előadását a következőkkel fejezte be: „A Haldex mind a magyar gazdaságnak, mind a Tatabányai Szénbányáknak, mind a jogutód Haldex Rt.-nek összességében jövedelmező volt. Megnyitotta a lehetőséget a világ egy részének megismerésére és a külkereskedelmre is.”

Végül *Bársony László* elnök lehetőséget adott a hozzászólásokra. Ezt kihasználva *Balogh Csaba*, a Haldex témához kapcsolódóan, megemlítette *Kálmán György* okl. bányamérnök nevét, aki a meddőhányók hasznosításában kifejtett munkásságáért 1956-ban Kossuth-díjat kapott. Egyike volt azon kevés tatabányai személyiségeknek, akik ilyen magas állami kitüntetésben részesültek.

A három jól sikerült előadás meghallgatása több mint két órát vett igénybe. Ezek után jó volt lazítani, elfogyasztani a szendvicseket és az üdítő italokat. A beszélgetés még legalább egy órát tartott.

Sóki Imre

A gázellátás biztonsága

A Bányászati Szakosztály budapesti csoportjánál május 2-án *Kőrösi Tamás* fűtőtkárunk tartott előadást nem ebbéli minőségében, hanem szakmánk egy fontos szegmenséről, Magyarország gázellátásáról.

Vetített képes előadásában elmondta, hogy a földgáz nagyon fontos elem a hazai energiamérlegben, az elsődleges források közel egyharmadát teszi ki. Az ország több mint 90%-a van bekapcsolva a gázellátásba, mintegy 6.000 km magas nyomású gázszállító csővezeték hálózta be az országot. Az éves fogyasztás 10 Mrd köbméter körül van, nagyobb részét a lakossági fogyasztás teszi ki. A hazai termelés az igények hatodát adja, így az import jelentősége igen nagy. Az import meghatározó része Oroszországból érkezik a Testvériség gázvezetéken keresztül, de Szlovéniát kivéve minden szomszédunkkal van már gázvezeték kapcsolatunk.

Az ellátás biztonságát azonban elsősorban a hazai földalatti tárolókapacitás biztosítja, az 5 db tároló (Hajdúszoboszló, Zsana, Pusztaderics, Kardoskút és Szöreg) kapacitása csaknem az éves igény felét teszi ki. Ez már többször jól vizsgázott, pl. 2009 januárjában, amikor két hétre leállt az orosz import, vagy mint ahogy idén januárban, amikor heteken keresztül volt tartós hideg. A gáztárolás területén szakembereink nagy gyakorlattal és tudással rendelkeznek, amelyet nemzetközi elismerés övez.

A gázkészletek eloszlása a világban olyan, hogy továbbra is az orosz gázzal kell számolnunk. A diverzifikáció is csak azt jelenti, hogy más úton, más vezetékkapcsolaton keresztül is nagyrészt orosz gázt kapunk. Az európai új vezetékek építése késik, mert ezt a területet is átszövi a politika. Az ellátásbiztonság fokozása érdekében cseppfolyós gáz (LNG) átvételi lehetőségek kiépítésében is számíthatunk mind a balti, mind az adriai és feketetengeri térségben, de ezek jelentősége egyelőre nem számottevő.

Az előadás utáni élénk beszélgetésből kirajzolódott, hogy a földgázfogyasztás általában csökken a térségben és a megújuló (szél, nap stb.) energiák részaránya növekszik, bár ennek fizikai és anyagi korlátai vannak.

Martényi Árpád

Baráti találkozó a XX. aknánál

A tatai szénmedence két hajdani riválisa, Oroszlány és Tatabánya OMBKE tagsága számos alkalommal rendezett már közös eseményt, melyeket baráti találkozónak neveztek. Azonban ekkor még inkább a rivalizáláson volt a fő hangsúly, hogy megmutassák a helyi szervezetek: Jobbak vagyunk, mint ti. Ám a történelem viharai megtépázták mindkét szervezet vitorláit és a közös sors összekapaszko-

dásra készítette a két helyi szervezetet. Ilyen körülmények között került sor 2012-ben az első *igazi* baráti találkozó megszervezésére, aminek helyszíne a Márkushegyi Szabadidő Központban volt. A remek hangulatú összejövetelt évről évre újabbak követték, felváltva az oroszországi és a tatabányai szervezet rendezésében. Ezekről a találkozókról igyekeztünk rendszeresen beszámolni a BKL oldalain.

Idén az oroszországi kollégákon volt a sor, hogy előrukoljanak az *V. Baráti Találkozóhoz* méltó rendezvényt, amihez a Majki Szabadtéri Bányászati Múzeum biztosította a helyszínt május 13-án. *Bariczáné Szabó Szilvia* és *Bársony László* az OMBKE két helyi szervezetének titkára, ill. elnöke köszöntötte az 54 résztvevőt, majd a tájékoztatóból kiderült, hogy a találkozó az olimpia jegyében kerül megrendezésre, bár elég sajátos olvasatban. Az oroszországi szervezők, de elsősorban Szilvi, megleptek bennünket olyan versenyszámokkal, mint az öttusa szépkorúaknak (5 féle tusfürdő illátát kellett meghatározni), kalapácsvetés (szó szerint értendő), kosárlabda (egy kosár apró labdát kellett összeszedni időre) vagy a vizespólok verseny (flakonok vízzel való megtöltése egy-egy trikó által felszívott víz segítségével). Megtudtuk, hogy a hagyományos angol „crocket” nem egy ütőgetős labdajáték, hanem egy frissen sült köret váltófutással fűszerezve. Összemérhettük tudásunkat kötélhúzásban és megismerkedhettünk a stílusos „Szénre fel!” névre hallgató társasjáték bonyolult szabályaival. A versenyszámokra a két szervezetből összeállt vegyes csapatok nevezhettek, ezzel is hangsúlyozva a köztünk lévő barátságot.

Amíg a versenybizottság értékelte a teljesítményeket és előkészítette az értékes érmeket az olimpikonoknak, a megfáradt sportolók a szabadtéri múzeum új szerzeményeivel ismerkedtek (két éve már volt itt egy találkozó) vagy igénybe vehették a múzeum kisvonatos körútját, amit a múzeum szíve és motorja, *Kárai Sándor* tett lehetővé. A vidám hangulatú versengést az ünnepélyes díjátadás és egy izletes gulyás közös elfogyasztása követte, majd az V. Oroszlány-Tatabánya Baráti Találkozó poharazgatással, beszélgetéssel és az elmaradhatatlan énekléssel fejeződött be. Jövőre rajtunk, tatabányaiakon a sor, hogy megszervezzük a VI. Baráti Találkozót.

Izingsné Györfi Mónika

A Mátrai Erőmű Zrt. német igazgatójának előadása Gyöngyösön

Az OMBKE Mátraaljai Szervezet Lignit Baráti Körének szervezésében Gyöngyösön 2017. május 9-én a Bányász Szakszervezet székházában *dr. Carsten Geisler* német igazgató „*A barnaszén erőművek szerepe a német villamos energia ellátásában*” címmel tartott előadást. Mondanivalóját három fő részre osztotta:

1. A Mátrai Erőmű Zrt. termelési, műszaki adatai.
2. A szénalapú villamos energia-termelés Európában.
3. A szénalapú villamos energia-termelés Németországban.

A Mátrai Erőmű főbb adatai:

Beépített kapacitás: 966 MW

Áramtermelés: 6.117 GWó/év

Nettó árbevétele: 313 millió euró

Adózott eredmény: 14 millió euró
 Dolgozói létszám: 2.051 fő
 Beépített szénapapú blokkok: 2x100 MW, 1x220 MW,
 2x232 MW
 gázalapú: 2x30 MW
 napenergiás: 15 MW
 Visontai külfejtés széntermelés: 4,5 millió t/év
 meddő letakarítás: 35,8 millió m³/év
 Bükkábrányi külfejtés széntermelés: 4,7 millió t/év
 meddő letakarítás: 23,3 millió m³/év
 Ismertette a Zrt. részvény struktúráját is. RWE Power: 50,9%, MVM: 26%, EnBW 21,7%, egyéb: 1,2%. A magyar áramtermelés 20%-át, a magyar áramfogyasztás 13%-át adja. A még rendelkezésre álló kitermelhető szénvagyon több mint 1 milliárd tonna.

Európa kiválasztott államaiban a 2016. évi áramtermelés struktúráját a következőkben vázolta:

Ország	áramtermelés TWh/év	szénhányad %
Lengyelország	159	81
Görögország	51	51
Csehország	86	48
Németország	628	44
Bulgária	48	42
Nagy-Britannia	339	30
Románia	66	27
Magyarország	29	20
Spanyolország	279	16
Olaszország	280	16
Belgium	73	3
Franciaország	563	2

Szólott arról, hogy az egyes országokban a szén, olaj, földgáz, atomenergia, megújuló és egyéb energiák milyen arányban vannak jelen az áramtermelésben.

A barnaszénttermelés és -felhasználás Németországban 2016-ban:

Termelés: 171,5 millió tonna, ebből Helmstedt: 0,6%, Lausitz: 36,3%, Közép-Németország: 10,30%-ot ad. Áramtermelésre 156,9 millió tonnát használnak fel és ebből 150 TWh áramot nyernek. 14,2 millió tonnát szénemesítésre fordítanak. Előállítanak 1,56 millió tonna brikettet, 4,25 millió tonna porszenet, 0,47 millió tonna fluidágyas szenet, 0,16 millió tonna kokszot.

A barnaszénen kívül villamos energia-termelésre használnak még megújuló, egyéb, ásványolaj, földgáz, atomenergiát is.

Elmondta, hogy Németország összes erőművének bruttó villamos energia-termelése 2005-ben 622,6 TWh, 2016-ban 648,2 TWh volt. 2030-ra a tervezett villamos energia-termelés 612 TWh. A megkutatott és kitermelhető szénvagyon Németországban 2,8 milliárd tonna, ami hosszú távon biztosítja az ország villamos energia ellátását. Térképen bemutatta a nagyobb bányamedencéket: Garzweiler, Hambach, Inden, továbbá a nagyobb erőműveket: Frimmersdorf (600 MW), Neurath (4300 MW), Niederaussem (3400 MW), Weisweiler (1800 MW). Németországban a megújuló energia felhasználás a legnagyobb Európában, de sajnos igen drága, amit a lakosságnak kell megfizetnie.

Dr. Szabó Imre, dr. Geisler Carsten, Ókrös Mihály

Szólott arról is, hogy a megújuló energiából termelt villamos energia tárolása nem megoldott, aminek kutatására hatalmas összegeket fordítanak. Az atomenergia „aránylag a legtisztább” energiaforrás lenne, de a német lakosság idegenkedik tőle és a politika ezt figyelembe veszi, nem is terveznek atomerőművet építeni.

A nagyon igényesen összeállított és előadott tanulmányt a hallgatóság nagy tapsal köszönte meg.

Hozzászóltak, illetve kérdéseket tettek fel a következők: Hamza Jenő, dr. Telek Sándor, Tócsér Balázs, Bolla Dezső, dr. Szabó Imre, Andor Gyula, dr. Urbán Gábor.

A szakszerű fordítást Ókrös Mihály ny. főmérnök biztosította.

Dr. Szabó Imre

Nyertünk a „Kincses bánya” vetélkedőn, irány a Balaton!

Városunkban, Tatabányán a „Jó szerencsét! Emlékév” keretében háromfordulós vetélkedőre invitálták kicsiket-nagyokat. Helyi szervezetünk elnöke úgy döntött (és jól!), hogy mi is mérettessünk meg ezen a versenyen.

Csapatkapitányi megbízatásom után hamar összeállt a CSAPAT, mind a 19 felkért OMBKE tag igent mondott.

A verseny előtt egyéni felkészülésre nem volt szükség, annál inkább a hatásos kinézet teendőinek megszervezésére. Saját erőből fehér lepedőt festettünk fekete OMBKE betűkkel, s beigazolódott, hogy ez (is) jó döntés, mert bármerre

járt csapatunk, mindenki látta, hogy kik vagyunk, az összes fényképen kitűnően látszik nevünk. Nem tudtak úgy videót, filmet forgatni, hogy molinónk ne tűnjön ki a tömegből.

Egyesületi támogatással pólot csináltattunk nevünkkel, emblémánkkal, de különféle színekben, hogy látszódjon sokszínűségünk.

Szponzori segítséggel (Busz Plusz), autóbusszal indulunk az első fordulóra február 25-én egy meglehetősen hideg-szeles napon. Húsz fős csapatunkat szurkolók is kísérték, így a „hajrá OMBKE” zengett a különféle helyszíneken (Sportcsarnok, Jégpálya, Sportpálya stb.), zúgtak a trombitáink. Vezérszurkolónak tagtársunkat, *Bencsik Jánost*, alias Zarándokot kértem fel, aki egyben térségünk országgyűlési képviselője.

Úgy hirdették a szervezők, hogy sportos feladatok lesznek, így 10 fiatal (vagy fiatalos) társunkat küldtük „csatába”. Az 5 állomásos játék nem a legötletesebben volt kitalálva, mindenhol dobásos feladat volt, így a 36 nevezett csapat közül a 10. helyen zártuk az I. fordulót. Sajnos a legvidámabb és lehangosabb csapat díját nem osztották ki, pedig azt mi nyertük volna!

Helyezésünk nem szegte kedvünket, az április 29-i második fordulóra is lelkesen indulunk. Itt is 5 helyszínt kellett bejárnunk a városban, s a már bevált autóbusszos megoldással könnyűszerrel abszolvtunk. Menet közben a Vízbányából frissen csapolt itókéval (köszönet ÉDV Rt-nek), és dobozos sörökkel (köszönet *Szilágyi Zoltán* Graboplast gyárigazgatónak) oltottuk a szomjunkat. Szurkolóink „buszjegye” pogácsa és egyéb házi finomságok voltak, így az energia utánpótlás is megoldódott.

Ebben a fordulóban már volt bányászós feladat is, pld. egy vödörbe kellett 5 kg szenet – faszenet – brikettet rakni mindenféle mérleg nélkül. Mi a cipőfűzőtől a faágig, a sörvíz súlytól a szatyorig, mindent bevetettünk, és 1,5 dkg pontossággal elhoztuk a maximális pontot. (2. kép) De volt „mérnöki feladat” is: fahasábközből kellett minél magasabb tornyot építeni, ledőlés nélkül. Itt is teljes sikerrel végeztünk. Ezen kívül színházi feladat, segway, puzzle, bekötött szemmel keresés, valamint vaktérképen épület fotók elhelyezése szerepelt a feladatok között. Ez utóbbinál sajnos rossz volt a városi térkép, de mi a reklamációt későbbre hagytuk. Ezt a fordulót 7. helyen zártuk és összesítésben is erről a helyről vártuk a döntőt.

A verseny meghirdetésekort az ígérték, hogy a legtöbb pontot majd a szellemi fordulóban tudunk gyűjteni, s még fordítani is lehet a rangsoron. Ennek fényében osztottam ki a különféle témaköröket, figyelve a játékosok eddigi tudására, munkájára, hobbjára stb. Nagyon jól sikerült a felosztás, a bányászat és a város teljes múltját és jelenét sikerült lefedni (sporttól a zenéig, bányagépektől a szlovák népviseletig).

Egy hónapunk volt a felkészülésre, de ahogy az lenni szokott, az utolsó héten igyekeztünk mindent magunkba szívni. A szervezők által megadott irodalom nem volt hibátlan, így mi egyéb helyekről is tájékozódunk. De újrajártuk városi múzeumainkat, a Bányászati és Ipari Skanzenet, ahol rendszeresen tartjuk rendezvényeinket (szakest, baráti találkozó, bányásznapi stb.), de most más szemmel vizsgáltuk kiállításainkat. Bízunk azért abban, hogy bányász-kérdésekben nem fognak ki rajtunk, de nyugodtak nem lehettünk.

Eljött a döntő napja, május 20-án. Összegyűlt csapatunkat egy-egy pálinka koccintással köszöntöttem, majd felszerelve „külső jegyeinkkel” (lepedő, trombiták, egyenpó-ló) elindultunk a helyszínre. Az időjárás most sem fogadta kegyeibe a szervezőket és játékosokat, mert a hatalmas szél még a technikán is kifogott, így döcögve indult a versengés. A hibák ellenére nekünk sikerült csoportba verődve helyet foglalni, stratégiát megbeszélni. Ebben a fordulóban teszt-szerűen jöttek a kérdések, képek, feladatok, s három közül kellett kiválasztani a jó választ. Bányászattal kapcsolatos feladványokkal indult a sor, amit másodpercek alatt meg tudunk válaszolni (1 perc állt rendelkezésre). Majd folytatódott a városrészekre, népviseletre vonatkozó kérdések, de volt olyan is, hogy Tatabánya szülőttjének – *Záray Márta* táncdalénekesnek – városunkról szóló slágerének szövegét kellett tudni. A sport sem maradhatott ki, így a nemrégiben elhunyt *Földi Imre* súlyemelőnk bajnoki címeinek számát is el kellett találni. Miután leadtuk lapjainkat, a kivetítőn megismerhettük a jó válaszokat. Sajnos félelmünk is beigazoló-dott, hogy lesz olyan kérdés, amit mi bányászok jobban tudunk, mint a kérdéseket kitalálók. Reklamálnunk kellett az egyik tatabányai aknát illetően, ahol igazunkat úgy fogadták el, hogy az egész kérdést törölték, a jó és rossz válaszokkal együtt, az összes csapatnál.

Mire elfogytak a kérdések, addigra a hideg szél is átjárta testünket, így öröm volt felállni és átmenni egy másik hely-színre, ahol rekordot igyekeztünk felállítani: a lehangosabb „Jó szerencsét!” rekordját. A nagyszámú csoport többszöri próbálkozás után közel 120 decibellel bekerült a rekordok könyvébe! Kedves kollégák! Lehet rekordunkat megdönteni!

Izgagtott várakozással tértünk vissza a játék helyszínére. Kiderült, hogy több helyezésnél holtverseny alakult ki és azona-nali kérdésekkel döntik el a sorrendet. Meglepődtünk, mikor a hangszórókból meghallottuk, hogy OMBKE csapat is állítson ki 3 főt. Az első kérdést könnyedén vettük: mikor volt a tatabányai bányászsortűz? – 1919. szeptember 6, de a második kifogott rajtunk: Mikor épült a Közművelődés Háza? – 1984.

Kicsit csalódva mentünk vissza társainkhoz, hisz egy bányászvetélkedőnek hirdetett játék döntőjében ez azért nem a legkorrektebb kérdés.

Abban biztosak voltunk, hogy az első tíz hely valamelyikén zárjuk a Kincses bánya vetélkedősorozatot a 36 csapat között. 14 nyereségy „kereste gazdáját”, így a XIV-től indult a díjkiosztás. Lassan-lassan eljutottunk a X. helyhez, ahol izgalmunk fokozódott, de pár perc alatt már az V. hely-nél tartottak a díjkiosztók. Egyszer csak a kivetítőn felvil-lant az a csodás öt betű: OMBKE!!

S nem elég, hogy holtversenyben a harmadikak lettünk, megnyertük a döntőt, de a nekünk tetsző nyereséggel is gazdagodtunk: 20 fő részére Balatonon vitorlázás!! A nyereségy átvételre egész csapatunk kivonult, s a fényképezők tűzében boldogan kiáltottuk: OMBKE!

A verseny kiértékelésére, az emléklapok kiosztására egy közeli sörözőbe vonultunk, ahol csapatvezetőként megkö-szöntem a tisztas helytállást, s boldogan öblítettük le a Kincsesbánya vetélkedő „porát”.

Most már a vitorlázás dátumának egyeztetési folyama-tánál tartunk, s hamarosan beszámolunk balatoni nagy ka-landunkról is.

Íme a résztvevők nevei: *Babina László, Bakacs Péter, Bársony László, Csaszlava Jenő, Dobiás Zoltán, Erős András, Fecskés Zoltán, Hegedűs Balázs, Izing Dorina, Izing Ferenc, Izing Marcell, Molnár Rita, Molnár Zoltán, Pacsai Imre, Pék Gyula, Pintér Marcsi (csapatkapitány), Soós Tivadar, Tompos Csaba, Tuboly Judit, Vereszi István.*
Pintér Marcsi

Könyvbemutató és szakmai nap Tatabányán

2017. május 31-én (szerdán) az OMBKE tatabányai helyi szervezete gazdag programmal várta tagjait és vendégeit a Borbála út 1-ben lévő épület nagy termében.

15 órakor két könyv bemutatójára került sor. Az egyik „*A Tatabányai Szénbányászat Története 1894-1994*” című kiadvány kiegészítése volt az 1994-2004. évek történéseivel. Így ennek a két kötetnek a történeti összefoglalása végigkíséri a tatabányai szénbányászat teljes vertikumát a kezdetektől a végleges befejezésig.

A másik könyv is a „*Jó szerencsét! Emlékév*” keretében jött létre. Ez a „*120 dal a 120 éves tatabányai bányászat emlékére*” című nótáskönyv, amely 120 bányász nótát tartalmaz, tematikus elrendezésben, sok szöveges magyarázattal. Többek között ebben a műben – a nótákon kívül – olvashatjuk a diákok hagyományörzését, az OMBKE tatabányai helyi szervezeténél szokássá vált szabályokat, a szakestélyek leírását.

A két kiadványt *Csaszlava Jenő*, a Tatabányai Bányász Hagyományok Alapítvány és *Mokánszki Béla*, a nótáskönyv szerkesztője ismertette.

16 órakor *Balogh Csaba* 7. alkalommal folytatta a „120 éve történt... néhány percben” című visszatekintését. Mindenek előtt az I. sz. Esterházy Ferenc lejtősakna – különböző években szerkesztett – bányaművelési térképeit mutatta be, méltatva a térképek pontosságát és áttekinthetőségét.

Balogh Csaba az ipartörténeti tények mellett elmondta saját véleményét is: a MÁK Rt. profitorientált, kapitalista, tőkés vállalkozás volt. Tehát igazán nem lehet alkalmazni a MÁK Rt. tevékenységére a „kis Amerika” jelzőt.

A szakmai nap következő szereplői voltak: *Dallos István* és *Csaszlava Jenő*. *Dallos István* bemutatott 60 régi fotót a tatabányai XV; XV/a; XV/b; XV/c; XII/a aknákról, *Csaszlava Jenő* pedig röviden ismertette a bányák történetét.

XV. akna: 1940-ben kezdték építeni az üzemet és 1942-ben kezdte meg a termelést. A XV. akna 1942-1976. évek között 7 161 000 tonna szenet termelt. A kivetítőn korabeli képeken megjelent a XV. akna lejtőaknájának bejárata, az aknaudvar és az ott megtartott ünnepség, az akna vezetőinek csoportképei, a bányabeli munkálatok.

XV/a. akna: A Tatai Medence „nagy tektonikai árkában” 300-400 m mélységben elhelyezkedő szén feltárására 1951-1955. között két függőleges aknát létesítettek. 1963-ban bekövetkezett sújtólégrobbanás 26 bányász halálát okozta. Az akna 1955-1983. évek között 7 082 000 tonna szenet termelt. A bemutatott régi képeken a két függőleges akna látképe, az udvaron álló DEMAG vágathajtó gép és néhány bányabeli felvétel volt látható.

XV/b. akna: Lejtős aknáját 1954-ben kezdték hajtani. A termelés 1955-ben indult. Az 1978. szeptember 7-én bekövetkezett – a Tatai Medence legnagyobb, 60 m³/perces – vízbetörése a bánya bezárását eredményezte. Az akna 1955-1978. évek között 5 196 000 tonna szenet hozott a felszínre. A régi fotókon megjelent a függőleges akna és a mellette álló fürdő-iroda épület, bányabeli felvételek és a mélyművelésű bánya mellett elhelyezkedő külfejtés látképe.

XV/c. akna: 1962-ben kezdték meg a függőleges aknájának, 1963-ban a lejtősaknájának a mélyítését. A termelés 1965-ben indult. A XV/c akna a Tatai Medence legtermelékenyebb, leggazdaságosabb, korszerű bányáüzeme volt. 1965-1984. évek között 5 666 000 tonna szenet termelt. A régi képeken láthatók voltak a XV/c akna dolgozói, a külszíni létesítmények látképe, a központi kompresszor állomás.

XII/a. akna: Az 1956-ban indult bányáüzem szénvaгонnát két függőleges aknával tárták fel. 1978 februárjában sújtólégrobbanás történt a bányáüzemben, amely 26 bányász életét követelte. A XII/a akna volt a Tatai Szénmedence utolsó termelő aknája. 1987 augusztusában fejezte be a termelést. 1956-1987. évek között 8 333 000 tonna barnakőszén került kitermelésre. A korabeli fotókon az aknatornyokat, a gépházat, a bányagépeket és jó néhány bányabeli képet láthattak a jelenlévők.

Ezek után *Boros Ferenc* olajmérnök előadására került sor, aki 1991-ben részt vett Kuvaitban az olajipar és talán a világ legnagyobb környezeti katasztrófájának felszámolásában. Ezekről a döbbenetes eseményekről számolt be az előadó, képekkel, táblázatokkal, eredeti filmmel. Ismertette a kuvaiti háború okait, az ország földrajzi adatait, a háború lefolyását és annak hihetetlen következményeit. Ezeknek a következményeknek az elhárítására, a még nagyobb katasztrófa elkerülésére a világ államai – az Amerikai Egyesült Államok vezetésével – összefogtak és pénzt, anyagokat, energiát nem kímélve a problémát megoldották. Mi magyarok is büszkék lehetünk, hogy ebben az összefogásban részt vettünk és világraszóló elismerésben részesültünk. A magyar szakemberek egy olyan szerkezetet (T-34 tank alvázra szerelt MIG-21 repülőgép ikerhajtóművet) hoztak létre, amellyel az égő olaj-kutakat el tudták oltani (lényegében a lángokat elfűjni). Ezzel lehetővé tették, hogy a kútból kiáramló olajt és gázt elzárják, felszereljék az elzáró szerelvényeket és a termelést újból beindítsák. A hallgatóság döbbenetben nézte a bemutatott filmet a nappali éjszakai sötétséget, a lángoló olajkutakat, a fejük fölött a talpukig olajos embereket, a hatalmas olaj-tavakat, a veszélyes műveleteket. Itt értették meg a jelenlévők, hogy a világ milyen veszélyben volt a kuvaiti háború után, a 90-es évek elején. A filmet látva értette meg mindenki, hogy az emberi elme mire képes a rombolás és az építés tekintetében. Tehát ez az előadás és film egyértelműen indulatokat kavart. Köszönet *Boros Ferencnek* ezért a gondolatokat ébresztő, jól összeállított, kiváló előadásért.

A három előadást követően a „szellemileg kifáradt” hallgatóság tagjai még hosszú ideig beszélgettek, elfogyasztották a szendvicseket és üdítő italokat.

Sóki Imre

Összejöttünk az öreg juharfa alatt

Mint minden évben, Dorogon június elején a Bányász Emlékháznál az öreg juharfa alatt most is összejöttek egyesületünk tagjai. Bányász találkozónak neveztük az eseményt, mert minden bányász hagyományok iránt érdeklődőt szívesen vártunk. Az ez évi mottónk, „találkozunk a Selmeci hagyományok szellemében”

Glevitzky István elnökünk köszöntötte a jelenlévőket tájékoztatást adva az évenkénti találkozók hagyományörző szerepéről. A jelszónkat említette: „Hozz magaddal egy fő bányász hagyományok iránt érdeklődőt, akiből akár OMBKE tag is lehet.” A rendezvényen két új tagunk lett. Tolmácsolta *dr. Tittmann János* polgármester üdvözlését, akitől azt az információt kapta, hogy tavaly még gondolat volt, ma már valóság, hogy a város elnyert 250 M Ft támogatást a „Reimann Bányászattörténeti Miniversum” létesítésére. Ebben a munkában a város számít a bányász szakemberek segítő közreműködésére.

Dr. Korompay Péter kifejtette, hogy mi az, ami az OMBKE tagsággal jár. Ha valaki tagunk, rendszeresen kapja a Bányászati és Kohászati lapokat, részt vehet az egyesületi programokban, az éves szakestélyeken, szakmai előadásokon, üzemlátogatásokon, kirándulásokon. Fontos, hogy lehetőleg rendelkezzen internetes elérhetőséggel, mert akkor eljutnak hozzá a bányász hírsatornák, a szakmánkban ma zajló hazai és világesemények. Beszélt az értéktárba kerülő előterjesztésekről, az év végi jubileumi szakestélyről. Ötven éve 1967-ben volt az első ipari szakestély Dorogon, s ennek tiszteletére lesz emlékülés és „Selmeci hagyományok” kiállítás. Érdekes az 1924 évi híranyag, hogy május 17-én a Soproni Magyar Királyi Főiskola III. éves hallgatói tanulmányi kirándulásra jöttek Dorogra, s tiszteletükre a bányászzenekar *Buchner Antal* vezetésével koncertet adott, majd *Gácsér Lajos* al. Gúnár elnökletével szakestélyt tartottak. Ahogy írták, kiválóan sikerült.

Sasvári Géza hozzászólásában a világ első műszaki felsooktatási intézményére emlékezett, a selmecebányai Bergschule (bányász-kohász tanintézet) 1762. október 22-én vált, a magyar mérnök-képzés első iskolájává, melyet Mária Terézia Bécsben akadémiai rangra emelt. Az intézmény és diákjai mindvégig magyarok maradtak, Sopron után Miskolci székhellyel, s erre mindmáig büszkék lehetünk.

Nagy örömünkre, a meghívásunkat elfogadva az összejövetelen részt vettek a Tokodaltárói Bányász Vegyes Kórus

tagjai. Hangulatos éneklésükkel – közöttük bányászdalokkal – teremtettek kiváló hangulatot.

A helyben készített igen finom gulyáslevest *Móringér Lajos* mesterszakács, tamburaművész készítette, s „tamburás” dalaival fokozta a jókedvet. Ajándékot is kaptak a jelenlévők, *Solymár Judit*, *Sasvári József* és a Dorogi Szénmedence Kultúrájáért Alapítvány nevében *Glevitzky István* ingyen felajánlotta bányász könyveit az érdeklődőknek.

Dr. Korompay Péter

125 éves az OMBKE (egy balek útja Selmecbányára)

Amikor ennek az évnek tavaszán, a „Kincses bánya” tatabányai vetélkedősorozat résztvevőjeként (nem mellékesen) tagja lettem az OMBKE tatabányai helyi szervezetének és rendszeresen eljártam a balek-oktatásokra, nótaestekre, majd balekká avattam, eszembe nem jutott volna, hogy hamarosan eljuthatok Selmecre.

Kósza hírbe botlottam: a tatabányaiak busszal mennek az ünnepi alkalomból Selmecbányára és még (talán) van EGY hely a buszon! A titkárunkat sikerült rávenni, hogy miután némi pénzmag befizetésével biztosítottam őt szándékom komolyságáról, velem töltsen be az üres helyet, aminek nagyon örültem és ma is hálás vagyok neki ezért. A várva várt indulás előtti napon sikerült az ingem gallérijára hímeztetni szervezetünk logóját és vihettem magammal; az egyen-nyakkendőt már korábban beszereztem. Részemről indulhatunk!

2017. június 24-én hajnali 6 órakor fel is szálltunk a Sport Hotel mellett 15-en az induló buszra. Az út során, egészen a komáromi állomásig többször megálltunk, míg a csapat mind a 30 tagja a buszra került. Az első egészségügyi megálló Garamkálnán volt, ahol folyadékvesztéségünket részben pótolni tudtuk. A következő megálló Hegybányán nem volt ilyen sikeres, mert rendezvény miatt a tó melletti hely számunkra bevehetetlen maradt. Végül időben, dél után valamivel, megérkeztünk a Hotel Salamanderhez.

Lepakolás után, némi frissítővel felvértezve díszbe vágtuk magunkat és közösen indultunk az Ünnepi Közgyűlés színhelyére: A Szent Katalin-templomba; ami ebből az alkalomból csurig megtelt. Az Ünnepi Közgyűlésen a zászlók, lobogók behozatala és a himnuszok elneklése után üdvözlő beszédek, köszöntések és emléktárgyak valamint kitüntetések átadására került sor.

A két óránál is bőven hosszabb Ünnepi Közgyűlést követően, a zászlók és lobogók után az Akadémia utcán (Selmec egyik legmeredekebb kaptatóján) felvonultunk az Akadémia elé, ahol a megjelent szervezetek képviselői elhelyezték a megemlékezés koszorúit és elneklítettük a Bányász-, Kohász- és Erdészhimnusokat. A koszorúzás után valamennyi résztvevő elhelyezkedett a lépcsőn és néhány (száz) fénykép készült emlékül; amiből máig egyet sem láttam. Saját szervezetünk tagjairól *Izingné Gyórfi Mónika* készített néhány remekbeszabott fotót, ezeket láttam. Tetszenének is, ha nem hunyorognék mindegyiken a szemembe sütő, lemenőben lévő naptól! A délutáni programok végére nagyon megsomjajztunk, de majdnem hiába, a Gaudeamusban a két szomjoltó sörcsap közül csak az egyik

*Megemlékezés az Akadémia épületénél
(jobb oldalon a tatabányaiak)*

működött, az is halványan. Hosszú várakozást követően jutott ki-ki a maga pohárka söréhez, végre!

Kellemes vacsorát fogyasztottunk el közösen a szálláshelyünk éttermében, majd sétáltunk egyet (persze dombnak fel) a Grand Matej melletti Kultúrházba az esti Ünnepi Szakestélyre.

Korsóinkat átvéve elfoglaltuk helyünket és némi izgalommal vártuk az elkövetkező eseményeket. Nótáztunk néhányat, ittunk egy-két: EKS-et és tükröst. Meghallgattunk pár hozzászólást, többek között helyi elnökünk *Bársony László* és *Kiss Csaba* is beszélt, az egész termet megtöltő hallgatósághoz. Volt sörpárbaj és zsíros kenyér hagymával is. A szabad folyás elhangzása után, mert korán keltem és nagyon elfáradtam, hazamentem és lepihentem. Szobatársaimtól hallottam: többen sokkal jobban bírták a gyűrődést, akár éjjel 2-ig is talpon (akarom mondani asztalnál ülve) maradtak.

Másnap kora reggel (8 órakor) sokan kerestük az ébresztő friss kávé, a reggeli mellé. Majd kis szöszmötölés után pakoltunk és cuccoltunk a buszra. Hegybánya hazafelé sem jött be, az előző napi rendezvényt követően ki sem nyitott a tó melletti „vendéglátó” hely még a mi kedvünkért sem. Garamkálnán a Sidla Korcsmában ebédeltünk és szusszantunk egyet, a T-34-es mellett. Utolsó megálló Ógyallán volt, ahol rajtam kívül senki nem jutott sörhöz, mert a „megállóhely” alkoholmentes presszó és fagyizó volt. Nekem, „némi séta” úgy 500 méter gyaloglás árán sikerült a kedvelt Cserni Bazant-hoz jutni!

Megfáradva, de lelkesen értem haza. A következő selmeci kirándulásra is szívesen elmegyek, (mennék)! Mert: „Selmec, Selmec, sáros Selmec! Te vagy az oka mindennek!”

Vereszki István (Fűrész)

Savanyúvíz források Balatonfüreden

Tudta-e a kedves olvasó, hogy ki volt Kamor, ki volt Sió tündér, Helka, avagy Kelén, s hogy kerülnek ők szóba *Bogdán Győző* okl. bányamérnök „*Savanyúvíz források Balatonfüreden*” című, 2017. június 27-én a KFVSz vízfürési helyi szervezetének előadói ülése Mikovinyi teremben megtartott előadásán? Bizony az említett szereplők a legenda szerint részesek voltak a balatonfüredi savanyúvíz források kialakulásában.

Szakmai magyarázatként megtudhattuk, hogy a Balaton É-i partját követő törésvonal-rendszer mentén a „... fillitből származó kevés, feltehetően igen nagy CO₂ tartalmú víz a permbe felemelkedve keveredhet az abban tárolt vízzel ...” (*Koch L.*) s a keveredés arányainak különbözősége folytán a tízegynéhány befoglalt forrás mindegyikének valamelyest más, de időben is változó az oldottanyag-összetétele.

A *Flasker András* sebész orvos által először alapított 1702-től – kisebb, nagyobb megszakításokkal üzemelő – gyógyfürdő mai utóda az Állami Szívkórház, mely a források vizét gyógyászati célokra hasznosítja.

A szívkórház előtti Gyógytér közepén lévő Kossuth Lajos forrás 1995-beni felújítása képi- és műszaki dokumentációs anyagából is láthattunk szemelvényeket, miután az előadó volt e felújítás munkálatainak vezetője.

Kevéssé ismert, hogy a Hajógyárral szembeni térségben ugyancsak volt három forrás, melyből a „Vörös kút” sajnos már nem található. A Tolnai kút vizét már 1959-ben csővezetéken átvezették a 71. sz. úton, s gondosan kialakított díszkútként, „Berzsenyi Dániel forrás” néven a SPAR áruház parkolója végében üzemel. A Polányi kút (mindkét kút az eredeti földtulajdonosok nevét őrzi) idővel tönkrement – az acél csővezeték a szénsavas víz „megette” – de 1987-ben a neves lokálpatrióta, *Szekér Ernő* kezdeményezésére felújították, s az elérhető környezetbe vezetett vizét a később róla elnevezett kifolyóból lehet szabadon kóstolni.

Megtudhattuk, hogy 1992-ben részletes geofizikai – geokémiai kutatás folyt a térségben, mely eredményeként a zárójelentés újabb területek reményteljes feltárását javasolja, de ezen munkálatokra eddig még nem került sor.

Horányi István

Előadás és kirándulások

Az OMBKE Tapolcai Helyi Szervezete szakmai előadást tartott Tapolcán 2017. április 24-én. Tagtársunk, *Lohrmann Ervin* „Egy kavicsbánya születése” címmel mutatta be az általa vezetett szemeyei kavicsbánya és mosó-, osztályozómű létesítését, működését. A markológéppel és vonóvedres kotróval kitermelt nyers bányakavicsot teljesen automatizált osztályozóműben dolgozzák föl. A rendszer törővel is rendelkezik és az aktuális piaci igényeknek megfelelő szortimentek előállítására programozható be. Ugyancsak számítógépes programokkal, automata mérlegeléssel intézik a kiszállításokat is. A hazaiak mellett több osztrák vevőjük is van. *Lohrmann Ervin* beszélt az ásványvagyon gazdálkodásról és a víztelenítés megoldásairól is. Az előadás nagy érdeklődést váltott ki, a hallgatóság számos kérdést tett föl.

Május 22-én egy tizennégy fős csoporttal látogatást is tettünk a fenti kavicsbányában. *Lohrmann Ervin* a helyszínen mutatta be a bányát és a feldolgozó művet, amit az esős idő ellenére nagy érdeklődéssel, valamint a műszaki, és irányítástechnikai megoldások iránti elismeréssel tekintett meg csoportunk.

Az üzemlátogatás végére elállt az eső, így rövid sétát tettünk a közeli Jely Arborétumban, ahol még láthattuk az arborétum híres rododendronbokrjai virágzásának utolsó stádiumát. A kirándulást közös ebédrel fejeztük be.

Július 28-án 12 fővel Brennbergbányára kirándultunk.

Útközben rövid kitérőt tettünk Egyházashetyére, ahol *Kunoss Endre*, a Bányászhimnusz szerzőjének szülőháza áll. Megkoszorúztuk az OMBKE által állított emléktáblát a ház falán, és elénekeltük a Bányászhimnuszt.

Brennbergbányán csatlakozott hozzánk *Győry Csaba*, Ágfalvára költözött tagtársunk, aki segített a kirándulás megszervezésében és az idegenvezetésben. Meglátogattuk a bányász templomot és az „altemplomot”, majd a bányászati gyűjteményt Görbehalmon. A gyűjteményt bemutatta a tulajdonos, *Szigethy Sándor*, a Görbehalmi Bányászati Hagyományápoló Egyesület elnökhelyettese.

Az itt kapott kiváló ebéd és néhány bányász nóta után Fertőrákosra mentünk, ahol egy Fertő-tavi hajókirándulás, és egy ásványkiállítás megtekintése után az Experidance együttes előadását néztük meg a Barlangszínházban.

PT

Mocsári ciprus emlékhely

Az OMBKE tatabányai helyi szervezete és a Tatabányai Bányász Hagyományokért Alapítvány az önkormányzat támogatásával 2017. augusztus 20-án Tatabányán a Május 1. park 5. kapujának közelében (a volt Haláskert mellett), a korábban ültetett 3 db fésűs mocsári ciprus tövében, emlékkövet (táblát) avatott.

Az emlékvőn a következő szöveg olvasható: „Fésűs mocsárciprus (*Taxodium distichum*). A ciprusfélék családjába tartozó lombhullató növény. Európa harmadkori barnaköszéntepei, így a tatai medence eocén telepei is, az akkori mocsári ciprus erdőkből keletkeztek. A fákat a tatabányai szénbányászatra emlékezve 2015. 7. 14-én ültette a Szabadtéri Bányászati Múzeum Alapítványa, a Tatabányai Bányász Hagyományokért Alapítvány, az OMBKE tatabányai helyi szervezete. Jó szerencsét!”

Csaszlava Jenő, a Tatabányai Bányász Hagyományokért Alapítvány elnöke beszédében elmondta, hogy 55 millió évvel ezelőtt, az eocén korban, ezen a helyen igen meleg éghajlat uralkodott és mocsári erdők borították a vidéket. Ezeknek az erdőknek egyik meghatározó fafajtája volt a fésűs mocsári ciprus. A fák kiüregedve folyamatosan elpusztultak, a mocsárba kerültek, oxigénnel nem érintkeztek és megindult a szénülés folyamata. A növényi anyagból – a levegőtől elzárva – először tőzeg jött létre. Az aljzat foko-

zatos süllyedésével, tektonikus mozgásokkal, további homok és agyag rétegek ráakadásával a tőzeg barnaköszénné alakult át. A tatai medencében a szénülés folyamata a barnaköszén stádiumában maradt, viszont igen nagy vastagságban és többségében jó minőségben lehetett bányászni. Ha emlékezni akarunk a tatabányai bányászatra, akkor jusson eszünkbe ez a fafajta.

Ez az intelem sokunkban gondolatokat ébresztett: Amennyiben a mocsári ciprus őse az eocén korban mocsarakban éltek, akkor a késői utódai is rengeteg vizet igényelnek. Tehát az emlékhelyen ültetett három fát is sokszor kellene locsolni. Viszont ezt mi – a bányász hagyományok ápolásától indítva – megtehetjük úgy, hogy arra járva mindig viszünk magunkkal egy kanna vizet és meglocsoljuk a fáinkat. Ezek a fák meg fogják hálálni gondoskodásunkat és hatalmasakra nőnek majd, emlékeztetve a földtörténeti időkre.

Csaszlava Jenő beszéde után Tatabánya Megyei Jogú Város Önkormányzata nevében *Bereznai Csaba* alpolgármester méltatta a kezdeményezés jelentőségét, majd az OMBKE tatabányai helyi szervezetének titkárával, *Izing Ferencsel*, leleplezték az emlékkövet.

Az ünnepélyes átadást követően minden résztvevő kapott az Észak-dunántúli Vízmű Zrt. által palackozott karsztvízből egy-egy flakont, amellyel megöntözték a három fésűs mocsári ciprust. Viszont nem csak a szépen fejlődő fák kaptak üdítő italt, hanem a résztvevők is, mert a Május 1. parkban az OMBKE helyi szervezete csapra ütött egy söröshordót és mindenki flakonját és poharát megtöltötte sörrel. Válgják egészségükre!

Sóki Imre

A magyar kőolajbányászat 80 éves jubileuma – ünnepi események Bázakerettyén

A MOL Nyrt. KT Dél-magyarországi Termelés és az OMBKE KFVSZ Dunántúli Helyi Szervezete megemlékezést, szakmai napot és azt követően Jubileumi Szakestélyt szervezett a Budafa olajmező 80 éves működésének tiszteletére a MOL bányász családi napi ünnepségét megelőző napon, szeptember 1-én.

A résztvevők a koszorúzással emlékeztek a B-2 sz. kút melletti emlékműnél. *Takács Gábor* MOL termelési vezető mondott emlékező beszédet, a templomkertben lévő Kopjafánál *Török Károly* OMBKE KFVSZ helyi szervezet elnöke emlékezett elhunyt kollégáinkra. *Dr. Papp Simon* 2012-ben felavatott szobránál *Horváth Zoltán* geológus emlékezett a MAORT egykori vezérigazgatójára.

Az emlékezésre érkezőket a Bázakerettyei Általános Iskola udvarán felállított sátorban rendezett szakmai napon *Szakál Tamás*, a Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. Kutatás-Termelés igazgatója, a Magyar Bányászati Szövetség elnöke köszöntötte.

Az idén megalakulásának 125. évfordulóját ünneplő Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületről *Molnár Zsolt*, a Kőolaj-, Földgáz- és Vízbányászati Szakosztály elnöke emlékezett meg.

Ezt követően tartotta meg *dr. Dank Viktor* geológus, c. egyetemi tanár, a Központi Földtani Hivatal egykori elnöke,

Dank Viktor beszéde

iparágunk és szakmánk kiemelkedő egyénisége viharos sikert aratott emlékbeszédét. A térség olajtermelésének múltjára *Ferincz György, Udvardi Géza, Megyesi Zsolt, Gál Csaba* emlékezett.

A szakmai rész *Takács Gábor* MOL Nyrt. KT. Dél-magyarországi termelés vezetőjének zárszavával ért véget.

A Kultúrházban a Magyar Olaj-és Gázipari Múzeum által rendezett 80 éves a szénhidrogéntermelés a mai Magyarországon c. történeti kiállítást is sokan megtekintették.

Az eseménydús, mozgalmas évfordulós napot a rendezvényátorban tartott „Bölcsőt még mindig ringató” Jubileumi Szakestély zárta. A szakestély résztvevői az alkalmi sörösorsós mellé szép kivitelű plakettet is kaptak.

(dÉ)

A mátrai kő- és kavicsbányászatról

Az OMBKE Mátraaljai Szervezet Lignit Baráti Körének szervezésében 2017. szeptember 26-án *Lovász András* ü.v. igazgató tartott előadást a mátrai kő- és kavicsbányászatról.

Röviden bemutatta a mátrai miocén vulkanikus tevé-

kenység eredményeként kialakult andezit és riolittufa előfordulásait, melyek közül elsősorban az andezitet hasznosították. A kavics a Tarna völgyében fordul elő.

A korábbi több száz kő- és kavicsbánya helyett ma mindössze 13 kőbánya és 8 kavicsbánya üzemel. A volt termelőszövetkezeti bányák megszűntek, és a kis és közepes vállalkozások sem bírták a versenyt a nagy cégekkel. A jelenleg működő kőbányák közül ötnek a termelése haladja meg az évi 30 ezer m³-t, közülük négy külföldi érdekeltségű.

Az előadó szerint meg kell változtatni a jelenlegi szabályozást, állami kutatásokra lenne szükség, és új alapokra kell helyezni az ásványvagyon-gazdálkodást, meg kell akadályozni a stratégiai anyagok külföldre történő eladását. A jelenlegi hatósági engedélyezési eljárást is felül kell vizsgálni.

A hallgatók az előadást nagy tetszéssel fogadták. Hozzászóltak, illetve kérdéseket tettek fel: *Oláh Sándor, Morvai László, Sankovics László, Bolla Dezső, dr. Szabó Imre, dr. Urbán Sándor, Hamza Jenő, Csizmadia Lajos, Töser Balázs, Kevés József, Andor Gyula, Tóth József.*

Dr. Szabó Imre

Megalakult a Természeti Erőforrás Kutatás és Hasznosítás Szakkollégium (TEKH)

A Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kara Magyarország egyik legfontosabb oktatási és kutatási központja a természeti erőforrások kinyerése, alkalmazása, fenntartható gazdálkodása területén. A 2017 szeptemberében meginduló Szakkollégium a kar legjobb hallgatói számára nyújt új lehetőségeket tehetségük kibontakoztatására. A korlátozott, mintegy harmincfős létszámra tervezett mesteriskola a tervek szerint az ország egész területéről fogad tehetséges magyar és külföldi jelentkezőket a középiskolák, egyetemi alapszakok és mesterszakok hallgatói közül. A képzést egyéni és csoportos formában szervezi, tehetséget és közösséget egyaránt épít. A hallgatókat nagy tapasztalatú „személyi edzők”, önkéntes mentorok segítik a munkában és fejlődésben. A mentorok a kar oktatói mellett a tudományos élet, az ipar és a gazdaság hazai és nemzetközi műhelyeinek elismert képviselői közül kerülnek majd ki.

Az iskolát nyolctagú elnökség és a tagok közgyűlése fogja irányítani. A Szakkollégium elnöke *Földessy János*

geológus, professzor emeritus, tagjai *Bokányi Ljudmilla, Nagy Sándor* és *Németh Norbert* egyetemi docensek, *Mikita Viktória* tudományos munkatárs, *Pásztor Ádám* és *Pecsmány Péter* doktorandusz hallgatók, valamint *Trézi Norbert* BSc-hallgató.

A TEKHE saját szervezésű közösségi programjai között előadások, rövid kurzusok, terepi- és üzemlátogatások, gyakorlatok, konferenciák szerepelnek. Természetesen mindemellett tagjai számára elérhetőek a partner tudományos egyesületek, egyetemek ajánlott programjai is. Az iskola szervezeten támogat továbbá tanulmányi versenyekre felkészítő egyéni és csoportos programokat.

Végző célkitűzésünk, hogy a tehetséges hallgatók a tanulmányon felül a szakkollégiumnak köszönhetően ne csak jelentős többlettudáshoz, de érdeklődésüknek megfelelő kutatásban való részvételhez, illetve szakmai kapcsolatrendszerhez is jussanak.

További információt ad: *Földessy János* foldfj@uni-miskolc.hu illetve *Nagy Sándor* ejtnagys@uni-miskolc.hu

ME sajtóközlemény 2017. szeptember 6.

PT